KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

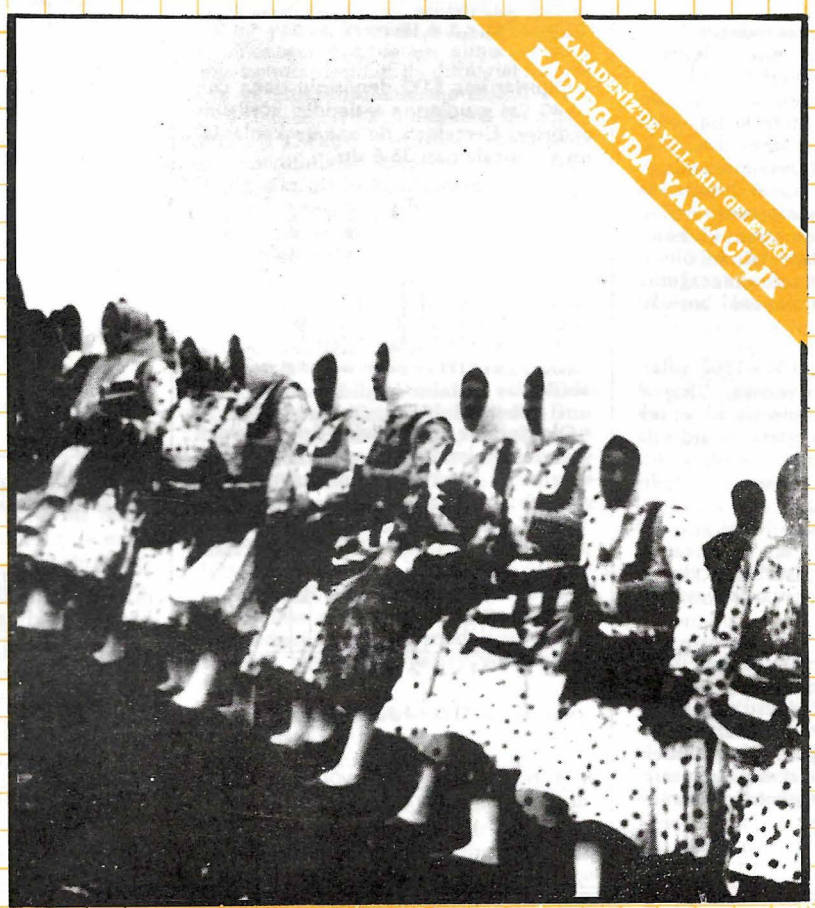

KARADENİZ'DE YILLARIN GELENEĞİ

KADIRGA'DA YAYLACILIK

BU SAYIDA: Rasim Şimşek • Muzaffer Gündoğar • Adil Salih • Şükrü Gümüş • Ahmet Özer • İsmet Kemal Karadayı • M.Reşat Sümerkan • Gündoğdu Sanımer • Ali Yüce • Ahmet İnce • Ali Mustafa • M.Özer Ciravoğlu • S.Hikmet Karahasanoğlu • İbrahim Dizman • Muammer Kotbaş • Arslan Pulathaneli

YIL:2 • SAYI:17 • AĞUSTOS 1987 • 300 TL.

KIYI'dan

● 1948'de Çorum'da doğan 28 Ağustos 1984'de aramızdan ayrılan Şükrü Gümüş, bir kıyıda kalmış, unutulmuş bir romancıydı. Arkadaşı Muzaffer Gündoğar'ın kaleminden sanatçı kişiliğini içeren yazıyı sunuyor ve "Dördüncü Kırmızı Kamyon" adlı hikayesini yayımlayarak Şükrü Gümüş'ü anıyoruz.

● Dil alanındaki çalışmalarıyla tanınan eğitimci Rasim Şimşek'in 2. yapıtı SÖZDİZİMİ yayımlandı. Rasim Şimşek, bu yeni yapıtında titiz, araştırmacı bir çalışmayla Türkçe'nin sözdizimini inceliyor. Son günlerde yoğunlaşan eğitim tartışmalarına Türkçe eğitimi açısından özgün bakışlar içeren yapıtın giriş bölümünü, TÜRKÇE DİLBİLGİSİ ÖĞRETİMİ'ni yayımlıyoruz.

● Dergilerde, kitaplarda, ansiklopedilerde yazarların bilim adamlarının, politikacıların doğum-ölüm tarihlerinin çok kez yanlış yayımlandığına tanık oluyoruz. Bu iletişim çağında 2-3 yıl önceki bir ölüm tarihinin doğru saptanamaması düşündürücüdür. TV, radyo ve gazeteleri günü gününe izleyerek, notlar alarak bu alanda oldukça yetkin bir arşiv oluşturan Arslan Pulathaneli'nin bu çalışmasının ilk bölümünü geçen ay yayımlamıştık. Ay ölümleri olarak 12 ay kapsamında sunacağımız bu derleme umarız bu alandaki boşluğu doldurur.

● Bilgalı şair Bedri Gider, 1940-1967 yılları arasında yetkin şiirler yazmış, "Sosyal Şiirler Antolojisi'ni düzenlemiş, ilk ve tek şiir yapıtı Memleket Rüzgarlarını ardında bırakarak 1967'de ölmüş, unutulmuş bir değer. Güzel bir rastlantıyla Bedri Gider'le aynı ilçeden olan şair arkadaşımız İbrahim Dizman, şairi ölümünden 20 yıl sonra günyüzüne çıkardı. İbrahim Dizman'ın Bedri Gider üzerine inceleme-araştırmasını gelecek sayılarda yayımlayacağız.

● Avustralya Sydney'de yaşayan şair İzzet Göldeli mimarlık uğraşının yanısıra Avustralya Türk Sesi Radyosu'nda hazırlayıp sunduğu cumartesi-pazar kültür-sanat izlencesinin 21.6.1987 tarihlindeki yayımında KIYI'dan sözaçmış, şair İsmet Kemal Karadayı'nın dergimizde "Zaman Yok" şiirini sunmuştur.

● Geçen sayımızda yayınlamaya başladığımız KIYI dergisi okur anketi sonuçlarına bu sayımızda da devam ediyoruz:

• Anketimize katılanların bundan önce yayımlanan KIYI dergisini izleme durumları, dergimize yeni okurlar katıldığını göstermektedir.

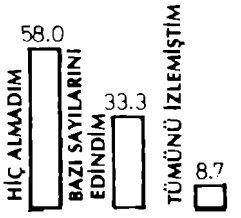

Bundan önce 1981/1983 dönemi yayımlanan KIYI dergisinin izlenme biçimi (%)

• Okurlarımız KIYI dergisinin daha çok 30-40 yaş gruplarına seslendiği görüşündedirler. Gerçekten de ankete katılanların yaş ortalaması 38,6 dır.

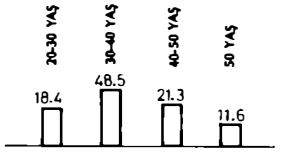

Okurlara göre KIYI dergisinin seslendiği yaş grupları (%)

• Okurlarımız, dergimizin Türk ve Dünya yazarlarıyla konularına yer vermekle birlikte, yerel konu ve yazarlara öncelik tanınması görüşündedirler.

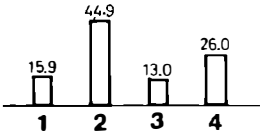

Okurlara göre KIYI dergisinin yayın politikası (%)

1- Yerel bir dergi olmalı, yörenin konularını, sanat olaylarını işlemeli ve değerlendirmeli; yöre yazar ve sanatçılarını, onların düşüncelerini dünyaya tanıtma görevini üstlenmeli

2- Yerel yazar ve konular ağırlıkta olmakla birlikte Türkiye'nin tüm yazar ve sanatçılarından her konuda yazılar yayınlamalıdır.

3- Dergide genel konuları işlenmeli, yazar, sanatçı ve konularda yöre önceliği olmamalıdır. Zaman zaman ve küçük bölümler halinde yöreye yer verilebilir.

4- Türkiye ölçülerinde bir dergi olmalıdır. Ünlü yazar ve sanat çevrelerini çekebilmeli, onların yazı ve düşünceleriyle önemli sanat haberlerini aktarabilmeli; yayın dünyamızın yüksek tirajlı sanat dergileriyle yarışabilmelidir.

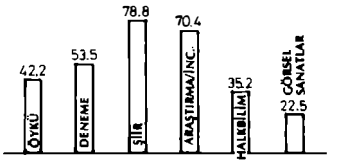

Okurlarımızın KIYI dergisinde en çok okuduğu yazı türleri (%)

• Okurlarımız, görsel sanat yazıları, araştırma-inceleme ve halkbilim yazılarına az yer verildiği görüşündedirler.

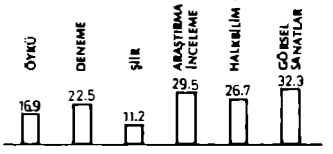

Bazı yazı türlerinin dergide az yer verildiği görüşünde olan okurlar (okur %)

• Okurlarımızın KIYI dergisinde yer almasını düşündükleri yazı türlerinin dergi bütünündeki payları da şöyledir.

ÖYKÜ	15,6
DENEME	15,5
ŞİİR	21,1
ARAŞTIRMA/İNCELEME	20,0
GÖRSEL SANATLAR	13,6
HALKBİLİM	14,2
	100.0

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*

Dizgi Baskı: *Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Demirkırlar İş Merkezi B-C Blok Tel:19191-61200 Değirmendere/TRABZON*

Abone Koşulları:*1 Yıllık 3000 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*300 TL.* *(KDV Dahil) Aylık Dergi*

Banka No:Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi
65755 Hesap Numarası

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

TÜRKÇE DİLBİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Rasim ŞİMŞEK

AMACI

Anadili, kişiye belli bir düşünce düzeni benimsetir.[1] Kişi, bu düzene göre duyar, düşünür; dışevrende olupbitenleri bu düzenin sağladığı olanaklarla algılar, anlayıp yorumlar. Duyup düşündüklerini, anladıklarını aynı düzen içinde anlatıma döker. Bu bakımdan kişinin, türlü alanlarda başarılı olabilmesi için anadilinin anlatım düzenini iyi kavraması gerekir. İşte dilbilgisi öğretiminin amacı, kişiye, anadilinin anlatım düzenini doğru olarak kavratmaktır.

Gerçekten, her dilin kavram yaratma ve yargı oluşturma konusunda ayrı bir işleyiş düzeni vardır. Bu düzenin dayandığı ana kuralları öğrenmeden düzenli düşünme olanağı yoktur. Bunu da ancak köklü bir dilbilgisi öğretimi sağlar.

Anlatım, büyük ölçüde bireyseldir: Kişi, özellikle yazılı anlatımda, dilediği sözcükleri özgürce seçip tümceleştirir, anlatımını istediği gibi kurar. Ne var ki bu özgür tutum, çoğu kişileri, dilin düzenli kullanımından uzaklaştırır. İşte dilbilgisi öğretiminin önemli bir amacı da dilin, kurallarına uygun bir düzende kullanılmasını sağlamak, başka bir deyişle, dil düzenini korumaktır.

Kısacası dilbilgisi öğretimi; dilin ana kurallarını kavratır, anlatım olanaklarını gösterir. Düzenli düşünmede, konuşma-yazmada dili doğru kullanma yeteneklerini kazandırır.[2] Kişiyi, dilsel açıdan yaratıcı kılar. Bunun için kesinlikle gereklidir.

YÖNTEMİ

Çağdaş anlayışa göre, anadili öğretimine yön veren iki temel ilke vardır. Bunların birincisi, anadilinin, bir bilim değil, sanat gibi öğrenilmesi;[3] ikincisi de anadili öğretimi ile ilgili etkinliklerde söz'ün, çıkış noktası olarak alınmasıdır.[4]

Anadilinin sanat gibi öğrenilmesi, uygulamalı biçimde ele alınması demektir. Sanat öğretimi gibi anadili öğretimi de bilgi'nin beceri'ye dönüşmesini gerektirir. Beceri, doğrudan uygulama ister. Bu da yaparak, yaşayarak öğrenme yöntemi ile kazanılır. Öğrenci dilbilgisi öğrenimi ile ndiği bilgileri bütünüyle uygulayabilmelidir.

Söz'ün çıkış noktası olarak alınması ise, anadili öğretimine tümce'den başlanması demektir. Birey dili, tümce olarak kullanır; tümcelerle düşünür, tümcelerle konuşup yazar. Dilin kullanım alanında en küçük birimi, tümce'dir.[5] Sözcükler, ancak bu birimin içinde işlevsel bir anlam kazanırlar. Bu bakımdan dili doğal varlığı içinde kavrayabilmek için dil incelemesine tümce'den başlanır.

İşte, dilbilgisi konularının işlenmesinde, bu ana ilkelerle birlikte aşağıdaki kurallar gözönünde tutulmaktadır:

İlkokullar ile ortaöğretim kurumlarında dilbilgisi, kullanmak için verilmektedir.[6] Öğrenen de öğreten de bunun bilincinde olmalıdır. Özellikle öğretmenler bu durumu bilinçle kavramalı, dilbilgisi öğretiminde kuramsal bilgilerin değer taşımayacağını bilmeli; dilbilgisi konularını işlerken de, sınav yaparken de bilgilerin beceriye dönüşüp dönüşmediğine bakmalıdır.

Dilbilgisi öğretiminde, uygun örnekler üzerinde yeterince durularak kurala varılmalıdır. Bir konuya ilişkin değişik özellikteki örnekler incelenip karşılaştırılmalı, benzer yönler saptanmalı, böylece kurala varılmalıdır. Kısacası, dilbilgisi konularının öğretiminde izlenecek mantık yolu, tümevarım yöntemi'dir.

Öte yandan, dilbilgisi öğretiminde ele alınan örnekler, kullanım alanından seçilmelidir. Ancak böylece, yapılan gözlemler ile çıkarılan kurallar, dil olgularına doğrudan dayandırılmış olur. Yoksa, dil bir yanda, kurallar bir yanda kalır.

Yöntem üzerine ele alınması gereken konulardan biri de dilbilgisi ile okuma ve anlatım alanlarına ilişkin etkinlikler arasında nasıl bağlantı kurulacağıdır. Türkçe öğretimi izlenceleri, okuma-dilbilgisi- anlatım dersleri arasında sıkı bir bağlantı kurulmasını öngörür.[7] Ancak, bu işin nasıl yapılacağı, sözkonusu izlencelerde açık seçik belirtilmemiştir. Bu yüzden Türkçe dersleri arasında bağlantı kurma konusu, bugüne değin, çok değişik biçimlerde anlaşılıp uygulanmıştır. Türkçe öğretimindeki verimsizliğin nedenlerinden biri de budur.

Okuma-dilbilgisi-anlatım etkinlikleri, değişik nitelikte etkinliklerdir. Bunlar bir ders içinde birlikte ya da içiçe yürütülemez. Bununla birlikte, yazılı anlatım çalışmaları geniş ölçüde sözdizimine dayandırılabilir.[8] Okuma derslerinde işlenen metinlerin elverişli bölümleri üzerinde de dilbilgisel çalışmalar yapılabilir. Bunun dışında, sözkonusu derslerden her biri, ayrı zaman diliminde kendi yöntemine göre işlenir. Kısaca dersler arasındaki bağlantı, gerekli düzeyde tutulmalı, bunun için yapay yollara başvurulmamalıdır.

ÇAĞDAŞ EĞİTİMDEKİ YERİ

Çağdaş eğitim, bilgi vermekten çok, bunu edinmenin yollarını öğretmeye çalışır. Kişinin, sorunlarını kendi başına çözerek türlü durumlara olumlu uyum yapabilmesi için, yetkin bir kişilik kazanmasını ister. Bunun için kişide, öncelikle yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmeye çalışır. Onun, dili, kavram-yargı düzlemlerinde iyice tanımasını sağlar. Bunu da ancak sağlam bir dilbilgisi öğretimi verebilir.

Gerçekten eğitimin başlıca işlevi, kişiyi bağımsız düşünmeye alıştırmaktır. Açık, bağımsız düşünme, dilin işleyiş düzenini iyi tanımayı gerektirir. Çünkü kişi, dille düşünür. Düşünmek, bir bakıma, sözcükler arasında kavramlarüstü çok yönlü ilişkiler kurmaktır. Açık seçik düşünmek, etkinsonuçlu ilişkileri başarıyla kurabilmeye bağlıdır. Gerçekten anadilinin niteliklerini, inceliklerini, kurallarını iyi bilen; başka bir deyişle, dilin anlatım gücünü gereği gibi kavramış olan kimseler doğru düşünür, güzel konuşur, iyi yazarlar.

Uygarlığın hızla gelişmesi sonucu, bilgi evreni çok genişlemiştir. Bugünün insanı, kolay ve çabuk öğrenmek durumundadır. Bu da dili şöyle böyle bilmekle değil, onun ince anlatım yollarını yakından tanımakla olur.

YENİ TÜRKÇENİN ÖNEMLİ SORUNU

Bugün Türkçenin önemli sorunu, sözdizimi alanındadır. Özleşmesinin gereği olarak Türkçe, yeni bir ürgüye doğru gitmektedir. Bu, gelişmenin doğal bir gereği olarak, beklenen sonuçtu.[9] Çünkü dil ile düşünce, birbirini gerektiren, birbirini bütünleyen öğelerdir. Dil, düşünceyi biçimlendirir. Bu bakımdan, kendi benliğine yönelerek çağdaşlaşan Türk düşüncesi, Türk sözdiziminin yenileşmesini gerekli kılmıştır.

Gerçekten söz, bireysel bir eylemdir. Bir kişi, hangi sözcüklerle düşünüyorsa, onlarla konuşur, yazar. Osmanlıca düşünen, Yeni Türkçe söyley p yazamaz. Sözgelimi, "şart" ve "tabii" sözcükleri ile düşünen bir kimse, ancak bu sözcüklerle söyleyip yazar; "koşul" ve "doğal" sözcükleriyle söyleyip yazamaz. Çünkü "şart" ve "tabii" sözcüklerinde biçimlenip varlık kazanan bir düşünce, bu sözcüklerle deyimlenmek ister. Bu yapılmazsa, bir tür çeviri dil ortaya çıkar. Bu iğreti dilin sevilmezliğinde ise Türkçe sevilmez olur. Bu da Türkçenin gelişip güçlenmesine, yaygınlaşmasına engel olur.

Kendisiyle birlikte çağdaşlarının da yazarlıklarının ilk yıllarında, tüm çabalarına karşın "Edebiyat-ı cedide'nin yapma lehçesini kullanmaktan" bir türlü kurtulamadıklarını ve bunun Osmanlıca düşünmekten ileri geldiğini anılarında belirten Yakup Kadri, çözüm yolunu şöyle gösterir: "Şu halde ne yapmamız gerekiyordu? Türkçe yazmak için her şeyden önce Türkçe düşünmemiz. Aksi takdirde dilimizi sadeleştirelim ya da özleştirelim derken onu sadece başka bir dilin, yani Osmanlıcanın tercümesi şekline sokmuş oluruz. Halbuki, bir dilin özelliğini sözlüğünde değil, ruhunda, dehâsında aramak gerekir. Ben, bu ruhu, bu dehâyı da Osmanlılıktan önceki Türkçe metinlerle halk edebiyatımızda bulacağıma inanıyorum."[10]

Kısaca şu gerçeği kavramak gerek: Dil Devriminden bu yana Türkçe birtakım sözcüklerini yenilemiyor; toplumsal yapıdaki değişmenin doğal bir sonucu olarak, bütünüyle kendini yeniliyor. Türkçeciler bu gerçeği görmek, çalışmalarını buna göre yönlendirmek durumundadırlar. ●

---

1) Aksan, D.: "Anadili", Türk Dili, Sayı 285, Haziran 1975, s.438.
2) Simavoğlu, S.: "Dilbilgisinin Önemi", Dilbilgisi Serisi 1, TDK, Ankara 1967, ss.17-20.
3) MEB: Ortaokul Programı, İstanbul 1951, s.47.
4) —: a.g.y., s.55.
5) Dilâçar, A.: "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı "Belleten" 1971, Ankara 1971, ss. 93-122; "Gramer Öğretiminde Metot", Dilbilgisi Sorunları 1, ss.23-29.
6) MEB: Ortaokul Prog., s.67.
7) —: a.g.y., s.46.
8) Şimşek, R.: Türkçe Anlatım, TİTİA, Trabzon 1981, ss.9-136, 225-238.
9) Dilâçar, A.: "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", Belleten 1971, ss.87-93.
10) Üçok, N.: Genel Dilbilim, A.Ü.-DTCF, Ankara. 1947

ŞÜKRÜ GÜMÜŞ'Ü ANARKEN

Muzaffer Gündoğar

Üç yıl önce henüz 36 yaşındayken aramızdan ayrılan öğretmen-yazar arkadaşım **Şükrü Gümüş,** o güzel yüzüyle, söyleşileriyle, dostluğuyla ve biricik romanı **Zap Boyları**'yla her zaman genç ölümlerin hüznünü duyumsatıyor bana bu bozkır kentinde.

1948-de Çorum'un Göcenovacık köyünde doğan Şükrü Gümüş, 9 çocuklu bir ailenin en büyük çocuğuydu. İlkokulu köyünde okuduktan sonra ortaokulu kentin susuz, ışıksız kondularında 'tabla' üzerinde okuyup yazarak bitirdi. Sonra ekmeğe en kestirme yol diye öğretmenlik sınavlarına girip parasız yatılı okudu. Yazmaya okul sıralarında heves duydu. **Türk Dili, Varlık** ve **Ilgaz** dergileriyle okul sıralarında tanıştı. O dergilerdeki gibi yazmayı düşledi.

Çorum İlköğretmen Okulu'nu bitirince gönüllü olarak özellikle **"aradığım yeniyi ola ki orada bulurum"** diyerek **Hakkâri**'yi seçti. Bunun nedenini, niçinini bir yazısında şöyle anlatır: **"1968 öğretmenliğimin ilk yılıydı. Hakkâri'de görev istedim. Madem ki yazmayı koymuştum kafama ülkemi ve insanlarımı tanımalıydım önce. Okullarda öğretilenlerden, siyasal söylevlerde anlatılanlardan bambaşka bir ülke ve yaşama biçimi sürdüren insanları buldum orada. İlk romanım Zap Boyları oradan kaynaklandı. Gördüğüm ürkünç yaşamın bir bölümünü dile getirmeye çalıştım..."**

İki yıl kaldığı **Hakkâri**'nin **Gelitan Köyü,** Şükrü'nün yaşamında bir dönüm noktasıdır. 22 yaşın ürünü olan bu romanıyla **1974 Milliyet Roman Yarışması**nda 312 yapıt arasından başarı ödülü alır. Roman eleştirmen **Rauf Mutluay,** yazar **İrfan Yalçın** ve **Talip Apaydın**'ın ilgisini çeker, olumlu eleştiriler alır.

Bu eleştirilerin ışığında daha bilinçli bir çalışmaya yönelir. Kendince aşama yapmak çabasındadır. İkinci romanı **Topal Karınca** oldukça yetkin bir yapıttır. (11 yıldır hâlâ basımı yapılamamıştır) Şükrü, çalışkan bir yazardı. 1984'de öldüğünde 4 yarım roman, biro kadar da tasarlanmış çalışmaları ve öyküleri ardında bıraktı.

Şükrü'den önce **Zap Boyları**'yla tanışmıştım. 1977'de kendisiyle de tanışıp dost olduk. Alçakgönüllü, hoşsohbet, sevecen bir insandı. Dürüst, güven duyulan bir kişiliği vardı. Güçlü bir kalemi, engin bir kültürü, inanılmaz bir yeteneği, şaşılası bir gözlem gücü vardı. Türkçe'yi çok güzel kullanıyordu.

Karşı/Edebiyat'ın Mayıs-Haziran 3. sayısında **"Bir Şükrü Gümüş Vardı"** adlı yazımda O'nun sanatçı yönünü şöyle vurgulamıştım: **"Türk Yazını'na toplumsal gerçeklik açısından yeni, taze ve güçlü bir soluk getirme yolunda ve çabasındaydı.**

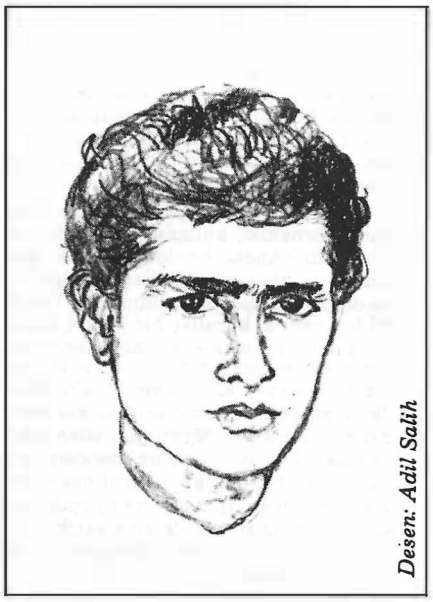

Desen: Adil Salih

Şükrü GÜMÜŞ

Kendine özgü bir sanat anlayışı, değişik bir biçemi vardı. Halkın içinden gelmiş güç koşullarda okuyup öğretmen olmuş bir yazar olarak halkını çok iyi tanıyordu. Halkın içindeki cevheri çok iyi anlayıp özümlüyor, insan ve doğa ilişkilerini, kişilerin iç dünyalarındaki özlemi, acıları, sorunları sonsuz yeteneği ile sınırsız hayalgücünün potasında yoğurup yorumlayarak, olayların dokularını bir oya gibi işleyip renkli, canlı ve duyarlı, şiirsel bir anlatımla roman ve öykülerini yazıyordu."

1980'lerde Şükrü de benim gibi **Çorum**'un bir köyünde öğretmendi. Yaz dinlencelerinde birlikteliğimiz iki edebiyat tutkunu arkadaşın da katılımıyla sanat-edebiyat söyleşilerine dönüşürdü. Şükrü'nün deyişiyle atçıların at, avcıların itten konuştuğu gibi biz de edebiyattan konuşurduk. Çevremiz bu kadardı. Şükrü hep yalnızlıkta üretti, mektuplarla iletişim kurdu sanat çevreleriyle. Sanat merkezlerinin uzağında olması, içinde yaşadığı sosyo-ekonomik koşulların darboğazı Şükrü'yü daha verimli olmaktan, sesini duyurmaktan her zaman alıkoymuştur. Bütün bu olumsuzluklar onun ölümünü çabuklaştırdı sanki.

1984 başlarında yakalandığı kan hastalığına karşı sekiz ay süren amansız bir savaşımda ölüme yenildi. Sanata, sanatçıya karşı kör, sağır, duyarsız bir ortamda ölümü sessiz oldu. Uzun yıllar emek verdiği Milli Eğitim toplumu bile ilgisiz kaldı Şükrü'ye.

1978 yılında Ankara'da Türkiye Yazıları dergisinin seminerinde tanıştığı **Talip Apaydın,** Şükrü'nün ölümüne üzülürken ilgililerin ilgisizliğini şöyle yazmıştı bir mektubunda: **"...Bazı insanlar hem yaşamlarıyla hem de ölümleriyle işte böylesine şanssız oluyorlar. Şanssızlık da değil aslında, bizim ve halkımızın konumu böyle getiriyor. Gözden ırak, her türlü ilgiden ırak insanların yazgısı bu... Şükrü Gümüş, taşradan yoksul kesimden gelen bir öğretmen yazar değil de kentlerde, sanat çevresinde yaşasaydı o çaba ile herkesin gözünde önemli bir kişi gibi selamlanır, övgüler alırdı, unutulmazlar arasına girerdi. Gene de unutulmayacak..."**

Talip Apaydın'ın bu dileği gerçekleşti bir bakıma. 1984'de ölümünden sonra, **Çorum**'da bulunan şair **Ali Mustafa**'nın mektuplarla **Şükrü Gümüş**'ü ve **Zap Boyları**'nı gündeme getirmesiyle, **Trabzon**'dan şair **Ahmet Özer**'in yakın ilgisiyle, **Ankara**'dan yazar **Burhan Günel** ve **Baki Yiğit**'in özverileriyle, **Devrek**'ten eleştirmen **Mehmet Yaşar Bilen**'in yüreklendirmesiyle **Şükrü Gümüş,** yeniden edebiyat dünyasındaki yerini aldı. **Zap Boyları**'nın 2. basımı **Kerem Yayınları**'nda güzel bir dayanışmayla yapıldı ve okur önüne çıktı. **Kıyı, Karşı/Edebiyat** ve **Varlık**'ta **Şükrü Gümüş** ve **Zap Boyları** üzerine yazılar yayımlandı. **Şükrü Gümüş** unutulmadı.

Şimdi, gerilere dönüp bakıyorum. 3 yıl olmuş Şükrü öleli. Ama yapıtları ve **Şükrü Gümüş** adı gönüllerde yaşıyor.●

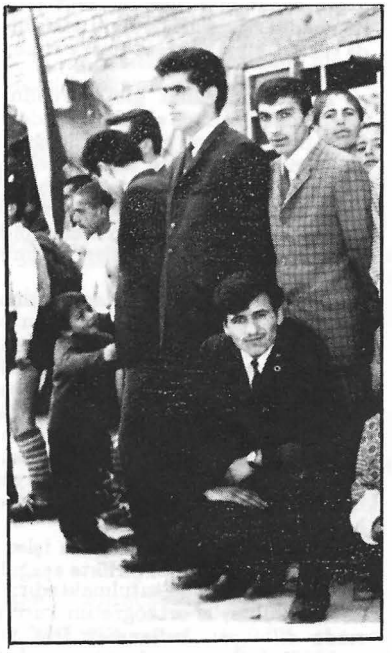

Şükrü Gümüş (ayaktaki) 29 Ekim 1970, Hakkâri.

Öykü

DÖRDÜNCÜ KIRMIZI KAMYON

Şükrü GÜMÜŞ

"Kaderden üçüncü de kırmızı yav' dedi Aliksan, el kaldırdı.

Önce sesi sonra hızı değişti kamyonun. Aliksan'ı üç beş adım geçti, durdu. Deri ceketli genç bir oğlan atladı yere. Aliksan'a doğru yürüdü ellerine huhlayarak.

"Nereye emişerim?"

'Cehenneme' diyecekti, tuttu.

"Çorum'a" dedi. "Nere gidilir başka."

"İyi, at hadi..."

Bir çuvalları bir oğlanı süzdü Aliksan.

"Borcumuz?.."

"Çuval başı elli kâhat."

"Yimbeş olsa?.."

"Yirmiyi beşi bırak, atarsan elli..."

Kısa bir suskunluktu, kamyonun homurtusunu acı bir korna böldü.

"Atıyor musun?"

"Yimbeş olursa atalım..."

Kamyondan yana yürüdü oğlan.

"Anan güzel mi?" dedi kapıyı açıyorken. "yimbeşe gider mi şo çuval? Devamet usta!.."

"Senin de anayın...!" dedi Aliksan. Ötekilere de sövmüştü böyle. Kamyonun ardından bakakaldı.

Kamyondaki at kaydı, sendeleyip yulara asıldı kulakları dik dik. Atın yanındaki iki adamın şapkaları şişti, elleriyle şapkalarına sahiplendiler. Köşede, çuvalın üzerinde bir de avrat varmış. Bir kurşun çalımı ırayınca gördü onu da. Çarşafı davullanmış, çenesinde çarşafının iki ucunu bastırıyordu o da. Burunu dönenece baktı arkalarından. Atın efel efil yelesini, adamların davullanmış şapkalarını süzdü az bir pişman...

"Bineeydik keşke" dedi, "O atın, adamların yanında oturuyor olaydık keşke. Elliyse elli, vara olaydı..."

Çuvallara baktı. Az bir kütük parçası görünüyordu birinde. Tepmikledi, geri ittirdi görüneni. Yırtığını cebinden bulduğu bir iple çitidi.

"Birbirinin ağzına tükürmüş deyuslar," diye homurdandı doğruluyorken. "Elli kâhattan kuruş inmiyorlar. Çaydan toplanıyor ellaham bu para. Millet para kesiyor sanki... Uyaroğlu oluverin azıcık nolur? Kırk deyin, otuzbeş deyin. Biz de ehlimüslüm'üz, pekey deriz, otuzbeş oluversin deriz. Atarız şu zıkımları da karartımız kaybolur şuradan. Yazarı yok ya ille de elli kâhat deyi.."

Ellerine huhladı, köprüye doğru yürüdü. Dikilip üşümektense gezeleyecekti. Er şafakta yolu tuttuğu halde, üçüncü kamyona da binememişti. Güneşe baktı, görünmüyordu. Acı bir yel, külrengi bulutları önüne almış, sürüp götürüyordu. Bir de soğuk, bir de dokunuyordu ki songüz havası. Kulaklarını ovuşturdu, ellerine huhladı yeniden. Isıtır belki diye cigara yaktı. Çuvallarına otuz kırk adım gidip gelmeye durdu. Ayaklarının sızlamasını olsun kesiyordu bu gidip gelme.

'Kışın da eli kulağında' diye geçirdi. 'geldim geldim deyip durur... Baksana kırağıya, el ayasığıbı. İşler de kötü bu yıl. Ekin arpa umduğumuz yeri vurmadı. İş olsa, çalışsak, beş on kuruş kazansak biryerden ya, yok... Köyü düşünmüyorum, köy neyse hadi de, şehir var, oğlan var...'

'Oğlan'ı ansıyınca durdu. Köprünün ötesindeki çuvallara baktı, biri yatık ikisi dikelen. Bıkkın, yüzünü buruşturdu. Parmaklarını saydı. Beş yıldır bu dert bu davaydı. Çuval çuval un, ekmek, meşe odunu, yaş kuru çekiyordu, beş yıldır şehire. 'oğlan okutacaaz, bir baltaya sap edeceez' diye, kazancının azını yiyor çoğunu şehirdeki oğluna taşıyordu böyle...

"Sap edeceez ya, olacağı yok dürzünün" dedi kendine. "Bir baltaya sap olacağı yok... Bir sene kala bir sene geçe mektep mi baş edilir, baltaya sap mı olunur?.. Fıkara anamı da yerinden yurdundan ettik o sebebe. Leylekleyin, yazın biyere kışın biyere göçer oldu fıkara. Elin birgöz deliklerinde mapıs kaldı..."

'Oğlan', bu beşinci yıldır Lise'nin birine zor gelebilmişti. 'İlle de okuyacaksın, bu it dirliğinden kurtulacaksın' diye nence baskı verse boşunaydı. Okuması mı zor? Oğlan'ın kafası mı almıyor? Boş mu veriyor yoksa, bilemiyordu. Nedir ki, ille de oğlan'ın boş verdiği takılıyordu usuna.

"Boş veriyor it oğli it..." dedi. "Zor olacak, kafa almayacak ne var? Boş veriyor mutlak. Veriyor ki, bir sene kala bir sene geçe lisenin birine zor gelebildi. Kabakçı'nın oğlandan, Ömercik'in oğlandan kafasız mı bu? Bak liseyi bitiriyor biri, öteki seneye muallim çıkıyor... Kuruoğlanın gobeli başlayalı ne olduydu, bitirdi de imam oldu herif. Bitirdi de etek etek para alıyor devletten; her ay bir harman kaldırıyor. Yok canım, kafadan zorluktan değil, boş veriyor bizimki düpedüz... O sinema senin bu top benim, geziyor öyle. Mektebi, dersi bir kıyıya koyuyor, geziyor salhane iti gibi, demek ki... Bilmiyor ya benim halımı, benim onun üçün nelere katlandığımı bilmiyor ya... Şeyinin keyfinde herif. Azıcık beni de düşünsene dürzü. Sen olmasan şu soğuk günde, buralarda işim ne benim? Cinim mi tuttu, Alaca yollarında ne kamyon bekleyeceem böyle imir iti gibi titreye titreye?... Soğuk iside, ocağın önüne oturup kül eşelemeyi ben bilmiyor muyum?.."

Dudağına yanaşmış ateşten yeni bir cigara yaktı. Öfkeyle fırlattı eskisini.

"Bu gobelin derdi beni öldürecek.." dedi. "Erken yaşta dert-verem sahabı edecek bu gobel beni. Övünü pişiyor, kirlisi yunuyor ne güzel. Ne düzdüreceği varsa Hacamet'e yazdırıp alıyor. Gene de başkoşmuyor önündeki derse... Emrinde bunca adam, lak dedikçe ekmek, lok dedikçe su yetiştiriyorken okumuyor bu deyus. 'Bunlar bana elpençe divan. Taşı göve atıp başlarını altına tutuyorlar benim üçün' demiyor. 'Gözümün önüne bakayım azıcık, emeklerini zayetmeyim fıkaraların ' demiyor. Sinema tiyatora geziyor kendi bildiğine zahar... "Nerdeydin?' diyen yok, 'Neörüyon?' diyen yok nolacak... Anamın demesine bakarsan gecenin bir yarısınaca girmiyormuş eve. Sinemada mı, tiyatorada mı? Onikilerece dışarıdaymış... Kerhaneye neye de gider zahar. Eşşek sıpası kadar oldu, oralara neye de gider... "Babam bu paraları aşından övününden, üstünden başından kısıp da bana veriyor' demez, oralarını felan hiç düşünmez zaar..."

"Amma dur sen.. Bir tahakkat eder de sinemada tiyatorada yakalarsam, bir nüzumsuz yerde tutarsam vay halına... Benim canımı sen mi verdin ulan?... Yarın ahrette sefaat mı edeceen bana dürzü? Ekmek çek, un çek; odun, kütük, yoğurt yağ çek, sana çalışıyoruz bir ev halkı. Bir ev halkının canını sen mi verdin? Yarın öbürgün bir bok olunca, atlastan urba mı kestireceen bize? Kaç kuruşluk yararın dokunacak?.."

Yarını, öbürgün'ü düşündü. Oğlan'ın okulu bitirdi ini, baltaya sap olup bir devlet kulpuna yapıştığını...

"İstemem..." dedi. "O günlere var, o günleri bize göster, kör iğneni istemem senin. Kuruşunda gözüm yok... Bir kuruşunu umarsam, gözüme dizime dursun. Sen o günlere varıp bir baltaya sap ol da, istemem başka bişeyini. 'Aliksan'ın oğlan felanca dayrada' desinler, 'Okudu, Aliksan'ın emeğini heç etmedi' desinler, ondan öte yanı ölüm benim üçün... Dosta düşmana yamaç o şeref bana yeter..."

"Emmeeee, evcek hizmatına yeldiğimiz halda, kullu una katlandığımız halda yarı yerinde bırakıverirsen... El kadar bir kâhatlan 'Git babayın çütünü sür' derlerse, vay halına. Eve neye gelme o zaman... Köye gelme. Al başını, git kudurmuş itleyin... Git, bir çalının dibinde öl. Gözüme neye görünme öylesinde. Kamyondan inince Kayabaşı'na var, at kendini uçurumun dibine. gözüme görünme. 'Git babayın çütünü sür' dedirtirsen, semtime uğrama sakın, elimi bir belada koyma uğrayıp..."

İkinci cigara da dudağını yakıyor olmuşken, Elicek Deresi'nden gelen bir homurtu düşlerini dağıttı. Baktı, çuvallarına bir saçmaçalımı uzaktaydı. Se irtip yanlarına vardı. Üstünü başını düzeltti. Elinin birini havaya kaldırdı. Şaştı böyleliğine, dördüncü kamyon da kırmızıydı. ●

(Haziran 1977)

ŞİİR

bir şiir yazmak istiyorum
yüreğimden yalnızlıkları kovarak
ve yaşanılanı yaşanmamış sayarak.

bir şiir yazmak istiyorum
her dizede çocuk seslerini çınlatıp
menekşe ve papatyalardan sözcükler
yaparak.

bir şiir yazmak istiyorum
uçsuz denizlerden mavilikler getirip
ağıtların girmeyeceği bir gökyüzünü
kullanarak.

bir şiir yazmak istiyorum sevgilim
yüzünün atlasında ölümü yenerek.

Ahmet ÖZER

ARINMALAR 1986...

İsmet Kemal KARADAYI

• 1985 yorgunlukları ve umutlarından sonra düşünüp dururken şu kısa adli araverme döneminde önce iki dost ilgilendi benimle.

Sami Karaören bir dörtlük yazdırıyor:

"Cihan leyl-ü nehar ağlar benim çün
"Demadem kalb-i zar ağlar benim çün
"O şuhu şivekar ağlar benim çün
"Bugün şadım ki yar ağlar benim çün"

Ve soruyor: Bu şiir, Yahya Kemal'in, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Nurullah Ataç'ın yazdıklarında geçer. Ayrıca 18.Yüzyıl Seçmeleri'nde var. Acaba kimin?..

Arayalım dost, şiir güzel...

Ve Sadık Deniz'in hızlı tartışması... Sözcük ile dizelerinden taşan bir almtı:

"Oyaladı mal mülk çokluğuyla
övünmek, sizleri
"Ziyaret edinceye dek o cehennem
kabinleri
"İş öyle değil, şüphesiz yakında
bileceksiniz
"Andolsun, o gün nimetlerden sorguya
çekileceksiniz"

Abdülbaki Gölpınarlı nereden almış? "Tekasür Suresi"nde ne arıyor bu şiir, yani onunla ne diye ilgili, anlayamadım...

• Olayları özdeyişle özetlemek onca özellikli değil belki, güzel...

Bir aydır şunları işliyorum. Diyorum ki:

Ankara İzmir'den iyidir. Ne ki İstanbul değildir. (Kuşkusuz, Silopi, Kızılçakçak, Pülümür hiç değil...)

Dergi gazeteden iyidir. Ne ki tek kitap değil. (Kuşkusuz, mecmua, bildiri, genelge hiç değil..)

"Lüks"ün "tür-tür"lüsü düşüncesizlik olabilir. Olsun. "Düşünce"nin hiçbir türüne "lüks" adı verilemez..

"Geleceğin anıları" mı Rengin?. Bu bir yazı dizisinin ya da "ilginç"leşmiş anılar kitabının adı olabilir... Ve, bakireliğin güzelliği, bakireliği unutmakla, köprülerin güzelliği köprü altından akan sularla başlar...

Ekşi rakılar mı içiyorum Çengel'de? Oysa Çengel çok ırak...

• İnanmak istemiyorum, "entellektüel" bir kafa ile sevecen bir kadının bir arada olamıyacağına..

Alınganlık, onur savunmalarında doğru, dosdoğru olanların canını sıkma konusunda yanlış bir algılamadır...

Söylenenin değil, söyletenin önemli olduğunu biliyorsun Rengin. Ne ki "aman" demediğimiz o her "an"ın bizlere çok değişik "zaman"lar oluşturduğunun bilincine nasılsa varmak istemiyorsun..

• Hasan Hüseyin dost için çağrı varsa hemen koşarım.

Değerli Azime Korkmazgil'e 26 Şubat 1986 "İkinci yıldönümü" için şu teli çektim:

"Ortak kavgalara kul, dost bahçelerine gül, bizlere dil olan sevgili Hasan Hüseyin Korkmazgil'e 1964 Kızılcahamam'larından, sonraki Niğde'lerden ve sürekli yaşanmışlıklarımdan şimdi de selam ve sevgiler. Onu, kendisiyle, öz geçmişiyle, Azimeli Temmuz Bildirisi'yle anıyorum. Yıldönümü ikinci deniliyor. Ben ikibin yıldır görüşmedim ve özledim onu... Tüm ananlar için değerdi diyorum, özür dileyorum. Saygılarımla.. İsmet Kemal KARADAYI..."

• Dost Mehmet Yaşar Bilen ne güzel, hem düşünce, hem duygu, hem grafoloji açısından tutarlı o güzelim "mektup"larından birini daha göndermiş, Bir de "Edebiyat İzinde" adlı son kitabı. Namık Kemal'i Yaşar Kemal'e götüren; Çubukçu'yu, Erdinç'i, Sülker'i, Mıhçı'yı, Günel'i, Kavukçu'yu, Bulut'u Ahmet Özer'e, Cinozoğlu'na, Işıkhan'a, Zekeriya'ya, Külebi'ye bağlayan öğretici, örnekleyici, etkileyici ve kalıcı kitap... "Yine yazarım", ne diyeyim...

Aynı gün Fethi Savaşçı vardı yazışmalarımda, söyleşide...

• Türk Hukuk Kurumu için neden geç kalışımı düşünüyorum...

Değerli hukukçu dost Prof. Muammer Aksoy'un 22.4.1986 günlü dilekçeme, mektubuma, üyelik için başvuruma yanıt verememiş olmasında sanırım adresi bulamamaların rolü var...

Bu yıl da "hukukun üstünlüğü" pek yürümüyor, yürütülmüyor gibi...

• Müvekkilim Orhan Apaydın'ın ölümü şaşırtıcı mı, acı mı, düşünemiyorum I Mart'ta..

• Mehmed Kemal'in "gaf"ı, Hatay'ın açılışını yaptığım için bana yönelttiği ağzı açık "laf"tan daha büyük. Yaftasında "mafya"sı bol işkilli Arif'le.. Özet düşüş şu:

Şu bizim Mehmet Ali ne yamanmış
yahu
Dost dedi, Hatay dedi, bir araya getirdi
Diplomasız, sanat'la hu çekelim a
dostlar
Coşalım, coşku, dostluk, dinlendirirdi

• Bir tel: **"28.9.1986 saat 14... Mülkiyeliler Birliği Başkanlığına. Çağdaş Sahne. Tunus Caddesi 92. Kavaklıdere/Ankara.. Ellidördüncü 26 Eylül, güzel Türkçemi aynı hız ve güçle yaşatıyor. Davanın özünü bilenler, dilde de yabancı boyunduruğunu istemiyenler usla, ulusla bir arada olacaklar, olmalılar. Dil bayramımızı sevgiyle, yürekten kutluyorum. Saygılar.., Türk Dil Kurumu'nun 973 nolu üyesi İsmet Kemal Karadayı."**

• Koca bir yaz..

Karamürsel'de imza günü...

Ankara Anadolu Kulübü'nde, sınıf arkadaşlarım Kamuran İnan, Celal Erdoğan, Şükrü Özdemir çağrılarına ulaşamadığım AÜHF "son yatılılar" toplantısı...

Ayvalık, İzmir gezisi...

Onbir yıldır beklediğimiz Acıbadem Hukukçular Sitesi'ne taşınış...

Haldun'un evlenmesi...

Yayınlanmalarını bunca yıl sonra da amatörce bir coşku ile istediğim birkaç şiirim, birkaç yazım...

"Bir Savcının Anıları" bekleyişi...

Geçim koşuşturmaları, dostlar, içki evleri...

Ve hem zaman, hem parasal açıdan artık çoğuna yetişemediğimiz dergiler, kitaplar...

• Çernobil radyasyon olayı, yılın "Barış"ını da gölgede bırakıyor. Demek ki insanları tehdit eden sağlıksızlık, barışsızlıktan daha önemli... Kuşku yok, sağlığı tam olmayanın barışı tam olmaz...

• A.Ilgaz'a, "cehennem benim için yok, cennet 2002 yılında benim olacak" dedim. "Niçin, ne demek o" dedi... "Çünkü yaşarsam o gün bugünden daha iyi olacağım" dedim.. Anladı ne demek istediğimi, ve kıstı, küçülttü gözlerini, güldü...

• Yazko da Mavi gibi öldü mü ne?. Yani, "bir güzel", güzel güzel öldürüldü...

• Düşünüp durdum, ne yapıyorlar diye.. Oysa dursaydım düşünemezdim..

• Haksız gecikmelerdir en çok, yargısal hakları güçleştiren..

• Kararlarında, yargılamalarında dürüstlük gösterisi içine giren Yargıç'lardan tam bir kararlılık ve dürüst yargı beklenemez...

• Gül boşanıyorsa birinden, "Gülün Adı" bu değil. (Özel...)

• Niçin mi devrim?

Usumun erdiğince, usuma geldiğince diyeyim:

Özgürlükler, eşitlikler, haklar tam bilinmediği, tam uygulanmadığı için, bir.

İnsan'ın emek'leri tam değerlendirilmediği için, iki.

Nice horlansa, aç bırakılsa, işkenceye uğratılsa da insan tükenmediği, insanlık sona ermediği için, üç.

Eğitim ve öğretimlerdeki, yöntemler ve yönetimlerdeki yanlışlıklara, çağdışılıklara, amaçlı amaçsız, son verilmediği için, dört.

Ve devrim gerekliliğine, uyur uyanık, "nasıl olsa devrim" gözlüğü ile bakıldığı için, beş...

• Hiçbir beyinin dişisi erkeği olmaz. Dişi, erkek, birleşmişlerdir beyinlerde..

• Yetmişbeş yaşında, yine de bir yaşam boyu tad aldığı üç vazgeçilmez "zevk"e kendini bırakabilen kişi, sanırım üç yirmi beşlik kişiyi gerilerde bırakmıştır. O, zevkle ölebilir.

• Trende Vecihi Timuroğlu'nu okuyorum yeniden... Ne çok okumuş, ne çok bilmiş bu bizim Timuroğlu dost. Nitelik'te İlhan Selçuk dostu anlatışı (1984) bile yeter.. Beni de, "Günümüzde Kitaplar" dergisinde bir güzel eğitmiş... Üstelik de yiğit bir "oğul"un öldürüldüğü ayda... (Mart 1986 sayısı.)

Ve Ağustos başlarının Ankara sıcağı hiç de başıma vurmuyor. Zaten "gurbet"i hep dışlamışım, içim sürekli bir "garip" olsa da...

Muzaffer Erdost'u (şimdiki adıyla Muzaffer İlhan Erdost..) 1963'lerden tanırım. Bu kez iki kitabını imzalamış bana: "İlhan İlhan" ile "Bilim İle Yazın Arasında" Ve, gece!. "Erkekler ağlamaz" değil, ağlar, bir otelde, haksız, yanlış öldürümlerle...

Yargıtay, Akın Birdal, Onur Yayınları, Erdost, Ekmekçi...

Ve Cumhuriyet gazetesi, dönüşte (8.8.1988):

Melih Cevdet Anday -Dışardaki Öğretmen...

İlhan Selçuk -İzmir'de Belirlenen..

Recep Bilginer- Antenlerinizi Değiştirseniz..

Atilla Dorsay- Geleneksel Sinema Neden Yaşamalı?

Yalçın Pekşen- Duyduk Gördük Seçim Gırgırı...

Müşerref Hekimoğlu- Ekin İdim Oldum Harman...

Uğur Mumcu- Behice Boran'la Bir Uzun Yürüyüş...

Sonra, o karikatürler, İsmail Gülgeç'ten, Behiç Ak'tan, Piyale Madra'dan, Necdet Şen'den, Kamil Masaracı'dan...

• Sıkıyönetim ya da Askeri Mahkeme davalarından sanırım yargıçlar da sıkıldılar artık...

Oralarda Halit Çelenk, Turgut Kazan, Nebi Barlas, Gülçin Çaylıgil, Mehmet Kemal Aydın, Ali Tümer, Levent Akyüz, Burhan Apaydın dostlara ve sayın Çetin Özek'e sık rastlıyorum.. Demokratik hukuk devleti içinde insan hakları savaşımı olsun diyoruz sanki. "Barış Davası"nda bile...

Bir de Veli Devecioğlu, Berin Taşan, Nadir Ceylan dostlar...

Kasım ayında hem devinimim, hem olay çoğalıyor. Örneğin: Bekir Doğanay, Timuroğlu, Raziye ileyiz 3 Ekim'de ve o gün ben de imzalıyorum "İnsan Hakları Derneği" üyelik kağıdını...

Derneğin, Ortaköy Sanat Merkezi'ndeki "panel"i, değerli, gerekli, öğretici idi..

"Gerçek Sanat" dergisi çıkıyor, "2000'e Doğru" çıkacak, eski dost "Güney" kıpırdanıyor... "Yeni Gündem" ve "Nokta" ilginç şeyler yazıyor..

Yayını beklenen "2000'e Doğru" yazarlarından Hürriyet Karadeniz bana "Tunceli insanı"nı soruyor..

Milliyet'ten Abbas Güçlü ve "kavgalarımızın türleri". Bence çağdaşlığını yazmış konunun, güçlü, birşeyler arıyor...

"Saçak" dergisi için Cemal Süreya yazmamı bekliyor...

"Bir Savcının Anıları" Güneş'teki Sorgun, Civaoğlu, Barlas, Yasa ilgilerinden, daha doğrusu elde olmayan ilgisizliklerinden alınıp Milliyet'deki Öymen, Güreli, Oktay, Kayabal, Birkan, Heper, Süsoy bilgilerine sunuluyor...

"10 Kasım" mı?. Bunca yıldır yazdıklarımızın okunmadığına inandığım için de ben de sayın Nadir Nadi gibi, "Atatürkçü Değilim" diyorum..

Bülent Habora ve Hasan Kıyafet dostların "Çağdaş"ı haftalık oluyor, yazmak istiyorum oraya... Doğan Hızlan'a "son"lu şiirlerim..

Ayhan Hünalp'in "röportaj"ına yanıtım gecikirken, Vahap Okay'a yanıtım ve onu tanıtışım birden oluyor...

Sınıf arkadaşım Berin Taşan'ı "Önce"sinden, sayın dost Ahmet Coşar'ı Yargıtay Birinci Başkanı oluşundan, dostum Sami Selçuk'u da "doçent"lik payesinden dolayı dilimin döndüğünce, elimin yazdığınca candan kutluyorum...

Bir de "Balaban'la.." yazılı konuşmam, Başak Sanatevi'nde...

• Türk toplumunun, etnik, ekonomik, estetik, teknik, eklektik (dermeci), teokratik (dinci) öğeleri ve yönleriyle nerelerden nasıl geldiğini, nelere nerelere başlar ve ayaklar vurduğunu; sonunda "şimdi"ye yakın "yeni dünya"lar içindeki çağdaş yaşantısına, kurtuluş savaşlarına, ulusal anlaşma sınırlarına, Cumhuriyet ve Atatürk ilkelerindeki uygunluk derecelerine nasıl, ne gibi güçlerle, güçlüklerle vardığını biliyoruz.. Toplumumuz, tarihin, halkın, akımların, özetle Anadolu'muzun karmasını, karmaşasını taşıyor. Ne ki bu durum karma arışıklık anlamında değildir, yerleşiktir ve ülke yaşantılarına varsıllık getirmiştir. Kargaşa ya da benzeri görünümlere gelince bu da doğal olarak sürekli oluşmanın, karşılıklı kültür, inanç, düşünce alışverişlerindeki kıvılcımların, hak dağıtımlarındaki, ürün üleşimlerindeki küçük büyük yanlışlıklarla yetmezliklerin yatışmazlığından gelmektedir. Yöntem, yönetim eksikliklerini de bunlara ekleyebiliriz... Toplumumuzun, temelde iyi güzel değerli bir geçmişi ve bence geleceklere bilimseli başat kılacak olan umutlu bir dileği vardır. Yeter ki yurtta barışı, dünyada barışı bilinçle, gerçekten, birlikçi ve gerçekçi bakışlar içinde tam algılayalım, tam uygulayalım...

• Çok kullanılan bir deyim, "eyyamcı, yağcı".. Bu deyimlerdeki sanlamaları daha çok, ülkemizde bir türlü yolunu, koltuğunu, istediğini, çıkarını bulamamış, örneğin uygarlığı, çağdaşlığı, laikliği bile anlayamamış memurlarla politikacılara layık görürüm. Ne yazık, ayrı tutulanlar genellenenlerden az...

• Nevzat, Zafer, Ömer Nida, Halim Uğurlu, Kerim Korcan, Bilim Kitabevi'ndeyiz. Yine ve yeni bir imza günü işte.. (Bu imza günlerini hem istiyorum, hem izleyemiyorum.. İmza günleri, kuş uşuz "gününü gün etme" günleri arasında, şu güzelim aranış dönemlerinde çıkmış bulunmaktadır...)

• 1986 sonları...

Yaş altmış yetmiş Kemal, dünya
niçin kiminle
Eksik yoksul sevdah, yazlanıp
kışlanmışız
Kerem gibi yanmak var aşkın
güzelliğine
Dedim "mal mülk ne gerek", biz böyle
taşlanmışız

On yıl önce kaleme aldığım bu şiirin "altmış yetmiş"i, o zaman "elli altmış" idi. Bilemem, "yetmiş seksen" olur mu?

Ki, 1987'de altmış yaşında oluyorum, bir. Kırkıncı yazarlık "jübile"mi kendikendime kutlayabilirim, iki.. 1927 doğumluyum ve 27 yaşında ilk savcılığım!. Benimsediğim 27'ler arasında Mayıs 1980 da vardır.. 1927, 27,7 kronolojisinde daha neler var? Neler yok ki. Ve sloganlar, odalar, otolar, piyangolar..

• Başarısız sonuçlara başarılı yayınlarla saf saf gidilen "Barış Yılı"nı, evet bu yıl da, "İnsan Hakları" çalışmalarının çağdaş, insana ilişkin, iyi dilekleri, gittim, gördüm okudum, biryerlere dek sanırım tamamlıyordu...

• İşte, 1986 sonunda sokaklar...

İşler, gözler "vitrin"lerde..
Bir coşku, bir koşuşturma var..
Filelerle, torbalarla alışveriş yapanlar,
alışveriş yapar görünenler..

Bence çok kişi birşeylerden kaçıyor, birşeyleri simgeliyor... Bu bir "durum" belirlemesidir... Peki, o durum neyi belirliyor?..

Üzülmek boş. "Çare" aranmalı...

Özel çareyi, Bilim Kitabevi'nden aldığım şu kitaplarda buluyorum:

Türkiye Barış Derneği Davası- Sorgular Savunmalar 1...

Aydınlar Dilekçesi..

Savunma (Abdullah Baştürk)..

Bir İhtilal Daha Var (Orsan Öymen)

Emret Komutanım (M.A.Birand)..

Tank Sesleriyle Uyanmak ve Demokrasi Korkusu (Hasan Cemal)..

Osmanlı Kimliği (Taner Timur)..

Gülünün Solduğu Akşam (Erdal Öz)

Bitmeyen Aşk (Pınar Kür)..

Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği (Mılan Kundara)..

Bin İnsan (Erbil Tuşalp)..

Savcı (Georgi Cagorov)..

İnsan Hakları (Thomas Paine)..

Ve Süreç yayınları: Hukuk, Laiklik, Cumhuriyet..

• Her yıl "yılbaşı düşünceleri"ne varır, onu işlemeye çalışırım.

Onca yazdım ki..

Bu kez şunları özetliyorum:

Yılbaşlarını yıllardır evimde karşılarım. Benim için "özel" olmadıklarından.. Ne ki, yıl içi tüm tanıdık dost anmalarını, kutlamalarını bu "genel" başlangıca saklarım..

İşte, yıl alıyorum..Bu yıl da yaşımı küçültmeyeceğim. Örneğin, yirmiyedi çarpı iki artı altı...

Gördüklerim göründüklerim..

Sevdiklerim sevindiklerim..

Doğru-yanlış, garip-ilginç
bulduklarım..

Belgelediklerim belleyemediklerim.

Gittiklerim gelemediklerim..

En iyisi, şu vazgeçemediğim haftalık politika-gündem dergilerine karşın, Gösteri, Varlık, Saçak, Düşün, ABC, Bilim ve Sanat, Öğretmen, Broy, Karşı Edebiyat, Dönemeç, Yaba Öykü, Kıyı, Sanat Olayı, Yarın, Milliyet Sanat, Ekin, Sanajans Çağdaş, Eflatun, Oluşum, Günümüzde Kitaplar, Poetika sanatlarını okumak, izlemek..

• Bu yıl bana, türlü "soruşturmalar dışında en çok ilginç gelen, beni çok çok irkilten konu "laiklik"tir.

Yaşar Nabi yıllar önce koymuştu korkusunu ortaya... Ve yıllardır nice Atatürk devrimcisi, Mustafa Kemal'ci, toplumcu gerçekçi, çağdaş insancı (hümanist) düşünür, yazar, sanatçı, politika bilim adamı...

• Geçen yıl "politika"ya attığım adımı bu yıl geri çekiyorum. Sevmedim "ayak oyunları"nı, göz çıkarmalarını, "sen dur ben öne geçeyim"leri... Sevmedim, uyum sağlayamadım. Bağdaşamadım "reklam"larla, "uyku"luklarla, çıkarcılarla...

Ne var, şunu söyleyeyim: Politika, kesinlikle ulusal, kutsal bir görevdir. Bilinçli, bilgili, yararlı olarak önce ülkesi ve halkı için "politika yapmak", gerçek bir sorumluluktur... Benim ille de sanat'ı ve hukuk'u seçişim kuşkusuz sonucu düşüncemde değiştirmez...

• 1987, bir yandan "konut", öte yandan "tavşan" ya da şu şu yılı oladursun, yine de "barış" ve "insan hakları" yılı olmaktan kurtulamıyacaktır. 1987 kutlu olsun.●

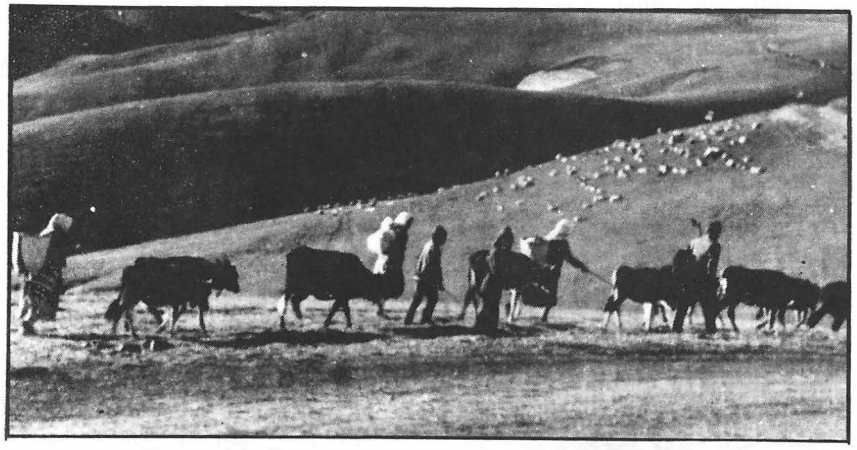

Doğu Karadeniz'de yılların alışkanlığı:

KADIRGA'DA YAYLACILIK

M.Reşat SÜMERKAN

Doğu Karadeniz, Anadolu'da yaylacılık geleneklerinin sürdürüldüğü bölgelerden biridir. Belirli yaylaların çevresindeki köylerde her yıl mayıs-ekim arasında yayla gelenekleri yinelenir. Bu köylerin insanları yaylada hayvanlarını besler, süt ürünlerini değerlendirir, temiz hava ve yayla eğlencelerinden yararlanırlar.

Karadeniz'de yaylacılığın düzenli sürdürüldüğü, geleneklerin az bozulduğu yörelerden biri de Trabzon'a bağlı ilçelerden Vakfıkebir, Şalpazarı, Tonya çevresidir. Yörenin yaylası Kadırga, Zigana'lar sırasında ve yaklaşık 2000 m. yükseltide yer alır. Yaylada evlerin bir arada bulunduğu yerleşkeye "Oba" denir. Obalar vadi içlerinde, az rüzgar alan düzlük yerlerde kuruludur. Her oba bir, ya da birkaç köyün insanını barındırır.

Yaylaya çıkış tarihi her oba için ayrı ayrı belirlenir, genellikle haziran ortalarına rastlar. Köyde önce muhtarlarla

köy yaşlıları bir araya gelir. Hava koşulları, kar kalınlığı ve yolların durumu değerlendirilerek çıkış günü saptanır.

Hazırlıklar birkaç hafta öncesinden başlar ve çıkışa yakın hızlanır. Yaylaya çıkışın heyecanını küçük çocuklardan yaşlılara değin herkeste görebilirsiniz. Yorucu ama çok zevkli bir geleneği devam ettiren dürtüdür bu.

Çıkış gecesi son hazırlıklar yapılır. İneklerin alın ve boyunları renk renk püsküllerle süslenir. Aslında hayvanlar bir aydır bu uzun yürüyüşe hazırlanmıştır. Hayvanların yaylaya sağlıklı varabilmesi kadının görevidir. Baharda, kış için büyütülen otları yemesin diye inekler ahırda beslenir. Ahırda hareketsiz kalan hayvanları yaylaya yürütebilmek için ayaklarını güçlendirmek gerekir. Evin çocukları, onları köy yollarında bir aşağı bir yukarı gezdirerek çıkışa hazırlarlar.

Göç sabahı daha gün doğmadan, açılan kapılardan çıngırak sesleri, bağrışmalar, ıslıklar arasında yükseklere doğru bir yürüyüş başlar. Güneşin ışıkları renk renk püsküllerle, yaşlı kadınların oyalı yaşmaklarına değdiğinde, köy çok aşağılarda kalmıştır. Türküler eşliğinde "zifinler"(1), kırmızı-mor "komar" çiçekleri(2), çocukların çığlıkları, kuş sesleri arasında durmaksızın yol alınır. Terli yüzlerde çocukça bir sevinç okunur.

Kadırga yaylasına bir günde varamıyacak kadar uzak olan köylerin göçleri, gün batımına doğru ormanlık bir alanda konaklarlar.

Konaklama yerinde bazan üç-beş köy halkının toplandığı olur. Belirli aileler bir araya gelerek geceye hazırlanır.

Ormanda geceleme, günün yorgunluğunu unutturacak kadar renkli ve büyülü geçer. Ortada kocaman ateşler yanar. Ateşin aydınlığında yemekler yenir. Çam kütüklerinden çevreye reçine kokuları yayılır. Karşılıklı söyleşiler, türküler, şakalaşmalar gün ağarıncaya kadar sürer:

Yaylanın çimenini
Kazmalan mı kazdılar
Yarimin kaşlarını
Kalemlan mı yazdılar

Kadırganın yolunu
Gidemiyum karadan
Sevdalık edenleri
Ayırmasın yaradan

Yaylacıyım yaylacı
Çayır kurutuyorum
Vuruyorum işlere
Yari unutuyorum.

Sabah erkenden yola koyulan göçler, öğle üzeri yaylaya, obalarının yakın bir yerinde belirlenmiş toplanma yerine ulaşırlar.

Obaya giriş saati önceden belirlenmiştir: Hiç kimse, otlaktan bir kaç saat fazla yararlanmak için komşusundan önce obaya girmez, ortak saati bekler. Bu arada yavaş yürüyenlerle o sabah köyden kamyonlarla yola çıkanlar da toplanma yerine ulaşırlar. Hep birlikte obaya girilir.

Bir kaç günde göç yorgunluğu atıldıktan sonra çalışabilecek durumda olanlar kızlı erkekli köye, artık iyice uzayan otları biçmeye inerler. Biçim işleminden sonra köyde artık yapacak

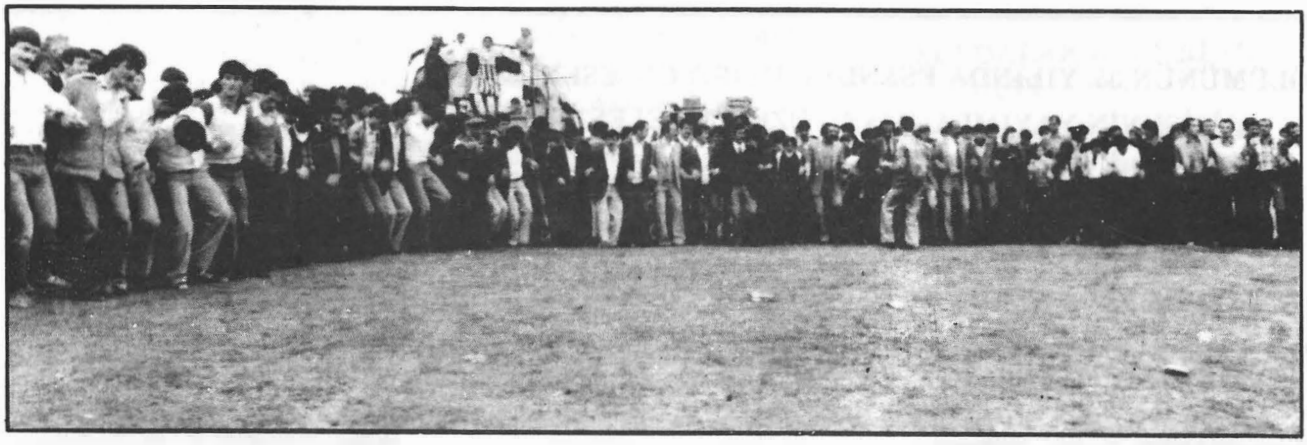

önemli iş kalmamış, sıra yayla olanaklarından yararlanmaya, eğlenmeye gelmiştir. Gençler kemençelerle, türkülerle güle oynaya yaylaya dönerler. Yaylada büyük bir coşku, eğlence başlar. En güzel fistanlar, yelekler, alaca çoraplar sandıklardan çıkarılır. Püsküllü kaytanlar bağlanır, liralar takılır. Her yandan kemençe sesleri yükselmeye başlar. İşte, köyde ot biçme ile ilintisinden dolayı yayladakı bu eğlence haftasında Kadırga'da "otçular" denir. Genellikle Temmuz'un (Orak ayı) üçüncü cuma günü yapılır.

Kadırga merkezi, dükkanları, çayevleri olan bir pazar yeridir. Cuma günleri kurulur. Şenlik günü çevredeki tüm obalardan, köylerden, ilçelerden, Türkiye'nin her yanından, hatta bir haftalığına yurt dışından gelenler alanı doldurmaya başlar.

Obalardan pazar yerindeki alana geliş bile başlı başına bir şenliktir. Önde delikanlılar düz bir sıra halinde, kemençe eşliğinde oynaya oynaya ilerlerler, bir kaç adım geriden parlak renkli giysileriyle genç kızlar gelir. Onların arkasından yeni evli kadınlarla çocuklar, daha geriden koyu renk giysili yaşlı kadınlar yürür. Alana böyle girilir.

Alanın her yanında bir horon halkasıyla karşılaşırsınız. Halkalardan kimilerinde bazen yüzü aşkın kişi bir anda horondadır. Kemençeciler, davulcular, zurnacılar; koşarak, dönerek halkadaki her delikanlıya tempo vermeye çalışırlar. Halkanın dışı sevdiği genci, kocasını, yakınını horonda izlemeye çalışan kadınlarla, genç kızlarla doludur. Bu baş döndürücü müzik, kalabalık ve renk cümbüşü içinde kolları dikleyip horona girmek kadar haz verici bir şey olamaz. Eğlence gece de devam eder. Obadaki her evden kemençe sesi duyar, her düzlükte bir horona rastlarsınız.

Sonra kemençe susar, horon biter. Şenlik için başka yerlerden gelenler birer ikişer ayrılmaya başlar. Yayla gene kendi insanı, çiçeği, sisi ve sessizliği ile başbaşa kalır.

Kadınlar uysal ve ağır, kış hazırlıklarına kaldıkları yerden devam ederler.

(1) Sarı renkli, hoş kokulu dağ çiçeği, Rhododendron Luteum.
(2) Orman gülü, Rhododendron Ponticum.

ÖLÜMÜNÜN 35. YILINDA ESENDAL'IN BÜTÜN ESERLERİ DİZİSİ'NİN YAYIMLANMASI ÜZERİNE ELEŞTİRMEN

MUZAFFER UYGUNER'LE SÖYLEŞİ

Söyleşen: Gündoğdu SANIMER

-Atilla Özkırımlı, dört ciltlik Edebiyat Ansiklopedesi'nin Esendal maddesinde yazar için "yaşamının ve düşüncelerinin sanat anlayışını etkilediği açıktır" yargısını ileri sürer. Esendal üzerine son birkaç yılını vermiş biri olarak, bu yargıyı biraz açarak değerlendirir misiniz?

-Atilla Özkırımlı'nın bu saptaması yerindedir. **Esendal**'ın öykülerini bütünüyle okuduğumuzda, yaşamının ve düşüncelerinin sanat anlayışını etkilediğini görüyoruz. Ancak, yaşamının etkilerini bazı öykülerinde pek az duyumsarız. Sisli bir havadaki doğa şekillerinin, ağaçların ve yapıların görüntüleri gibidir, oldukça siliktir. Ama bazı öykülerinde yaşamının izleri daha belirgindir. Bu belirginliği bulabilmek, sezebilmek için de onun yaşamını iyi bilmemiz gerekiyor. Halbuki, onun yaşamını bütün yönleriyle bildiğimizi söyleyemeyiz. Gerek biyografisinin yazılmaması ve gerekse yaşamından pek çok izler taşıyan mektuplarının yayımlanmaması bilgisizliğimizde en büyük etkendir. Yaşamının izleri konusunda söylediğimiz bu sözleri, düşünceleri için de söyleyebiliriz. Bugün, onun düşüncelerinin ne olduğunu tam olarak, gerçek olarak bilen kim vardır? Bu düşüncelerinin kaynağı, yani yazılı kaynağı neredir? Bunları bilebilmiz pek vardır sayılamaz. Çünkü, bunlar derlenip toparlanıp bir yerde kamuya sunulabilmiş değildir. Bazı konuşmalarında bazı izler buluyoruz. Sözgelişi, **M.Sunullah Arısoy** ile yaptığı konuşmada "bir Türk sanatkârının çıkmasını, ama cemaatin önünde gidecek bir sanatkârın çıkmasını, memlekette **'ufki medeniyet'**in benim tabirimle **'toprak medeniyeti'**nin, cemaat tarafından benimsenmesi için çalışmasını, yazmasını, eser vermesini isterdim" demiş ve sonra da "Bir karış boş toprak parçası kalmamış, köyleri köylerine yollarla bağlanmış, ufki medeniyetin, toprak medeniyetinin nimetleriyle, istikrarlı, huzur içinde bir Türkiye" diye eklemiştir. Ama, bu görüşünün yer aldığı öyküsü yok gibidir. Buna karşılık, esnaf örgütlenmesiyle ilgili görüşlerini "İhtiyar Çilingir", "Göldeki Mehmet" gibi öykülerinde açıkça ortaya koymuştur. Bir de CHP'nin ülkeyi kalkındırması konusundaki görüşlerini yansıtan ve henüz kitaplarına girmemiş bir öyküsü bulunmaktadır. **Ataç**'a göre, **Esendal, "1914**'ten önce çalışmalarında da, Cumhuriyet çağındaki çalışmalarında da hükûmetin devrimciliğine yardım etmiş, hizmet etmiştir." Lâkin, Cumhuriyet sonrası dönemde elçiliklerinde bulunduğundan bu hizmeti eylemsel olamamış; CHP Genel Sekreterliği döneminde bazı çalışmalar yapmıştır. Ama, bunların da öykülerinde yansıdığını söyleyemeyiz. Ancak, bu hizmeti sırasında görüp duyduklarını, eleştirel bir alayla öykülerine yansıtmıştır.

-Memduh Şevket Esendal, öykücülüğümüze neler getirmiştir? Onun öykücülüğümüze getirdiği anlayışın ekseninde, ele aldığı konular, öykülerine seçtiği mekânlar ve kahramanlarına çizdiği karakterler üzerine neler söylersiniz?

-Esendal, öykücülüğümüze, ilk öyküsünün yayımlandığı 1908 yılından bu yana, yalın anlatımı getirmiştir. O yıllardaki öykü anlayışının dışına taşmış ve yapmacıksızlığı, süssüzlüğü, gereksiz betimlemelerden kaçışı, canlılığı ve yerliliği getirmiştir. Klasik öykü anlayışı, yani giriş-düğüm-çözüm onun öykülerinde pek görülmez. Kişilerin ruhsal yaşamlarını ise konuşmaları ve davranışları ile anlatır. Kişileri pek az betimler. Onun için önemli olan, yaşamlarındaki durumdur, davranışlarıdır. Bu yüzden de öykülerindeki konular, kişilerin yaşantılarına, toplum içindeki yaşantılarına, durumlarına ve toplum karşısındaki davranışlarına dönüktür. Seçtiği mekânlar da, insanların bulunduğu her yerdir: Evler, kahvehaneler, sokaklar, köy alanları, bürolar, trenler vb. Çizdiği karakterler de bizim toplumumuzun insanıdır. Başka toplumların insanını anlattığı belki de tek öyküsü "İhtiyar Kadın"dır. "Tövbeler Olsun" adlı öyküsünde ise, Cumhuriyet'ten önce kaçıp bir süre yaşadığı **Roma**'da bizim insanımızı anlatır.

-Esendal, yazdığı öykülerde toplumsal konuları nasıl bir bağlamda ele almaktadır? Bu noktadan hareket ederek, onun öykülerindeki kişileri, toplumsal yapı içinde nasıl sonuçlar bekler?

-Onun öykülerindeki kişiler, toplum içinde yadırganmayan, olağan kişilerdir diyebilirim. **Rauf Mutluay**'ın dediği gibi ".. konuşmalarıyla kendilerini açığa çıkaran, deneysel psikolojinin de kabul ettiği doğru yöntemle bize canlılıklarını aşılayan kişilerin doğru dünyaları" vardır. **Esendal,** o kişileri böylece sergiler ve sevecen bir yaklaşımla tanıtır bize. Bu sevecenlik, en kötü kişilere bile dönüktür diyebiliriz. Gerek konuları ve gerekse kişileri, bugünkü toplum yaşantımızda bile canlılıklarını korumaktadır. Saraylar ve köşklerle ilgili kişiler ve bunların yaşantıları elbette tarihte kalmıştır.

-Esendal'ın öykülerinde belirgin özellik dildeki yalınlık olarak yansır. Dildeki özenin öykülere konu oluşturan kişilerle ortak bir yapı oluşturmaktan kaynaklandığını ileri sürmek olası mıdır?

-Dildeki yalınlık belirgin bir özelliğidir. Dediğiniz gibi, öykülerine konu olan kişilerle ortak bir durum bu yalınlıkta büyük önem gösterir. Bu dil yalınlığı konusunda **Arısoy**'a söylediklerini aktarırsam daha iyi bir iş yapmış olurum: "Efendim, o benim

Memduh Şevket ESENDAL
(29 Mart 1883-16 Mayıs 1952)

marifetsizliğimden... Edebiyatı bilmediğimden.. Bilsem, öyle düpedüz yazar mıyım hiç? Köylü, bir şeyi söylerken dikine, olduğu gibi söyler... Neden? Süslemesini bilmez, benzetmesini bilmez, anlatmasını bilmez de ondan... Marifetli insanlar öyle yapmazlar. Sözlerine, yazılarına marifetlerini sokarlar, hünerlerini gösterirler./../ Aslını sorarsanız, marifet, hayatın içinde hayata uymayan bir şeydir! Benim dilim kısa. İstediklerimi anlatabilmek güç". **Mendil Altında** adlı kitabının başına da konulan bu sözler, onun tutumunu ve kişilerle ortaklığını ortaya koymuyor mu?

-Uzun yıllar kitaplarından yoksun kalmış toplumumuz. Bu bir yerde Onun unutulması anlamına da gelebilir kanımca. Bu aşamada Bütün Eserleri Dizisini hazırlamakla yaptığınız görevin büyüklüğü ortada. Sait Faik'e gösterdiğiniz duyarlığı Esendal'a da gösterdiniz. Bu aşamada şunu sormak istiyorum: Bu dizinin hazırlanmasının dayattığı çok yönlü amaçları, okurlarımıza nasıl açıklayabilirsiniz?

-Ben, **Sait Faik**'i, daha lise birinci sınıfta iken okumuştum. **Semaver,** beni sarmış ve sarsmıştı. Sonraki yıllarda bütün yapıtlarını okudum. Sonra da dergilerde, gazetelerde kalanları derlemeyi düşündüm. Çünkü, bizde yargılar, belirli sınırlar içinde kalınarak veriliyor. Bu yıl, yayımlanmamış yazıları ve öyküleri çıkacak. Bunlar gösteriyor ki,**Sait Faik,** öyle çalakalem yazmıyor. Esendal'a gelince; **Ayaşlı ile Kiracıları** ödül alınca tanıdım onu. Fakültede öğrenci iken bir ara tatilinde İstanbul'a gelmiştim. **Yüksekkaldırım'**daki bir eski kitap satandan aldım o kitabı ve okuyunca sarsıldım. Sonra

öyküleri yayımlandı, derken iki kitap oluşturuldu. Ama, daha çok öyküsü olduğu biliniyor, söyleniyordu. **Esendal**'ı tam tanıyabilmek için bütün yapıtlarını okumak, mektuplarını, anılarını, yazılarını incelemek gerekiyordu. **Salim Şengil**'in girişimi sonuçlanamamıştı. **Bilgi Yayınevi** sahibi **Ahmet T.Küflü** ile bu konuyu konuştuk. Araya bazı olaylar girdi. Sonunda, benim girişimimle **Esendal**'ın kızı sayın **Emine Sarıdal** ile konuya yöneldik. Bana ikiyüzden fazla müsvette verildi, mektuplar verildi. Böylece yayın alanına girdik. Amacım, **Esendal**'ın tam olarak tanıtılmasıdır. Onunla ilgili bilgiler yanlış ve noksandır. Sözgelişi, Moskova'da elçiliği yoktur; ama, bütün kaynaklar böyle yazar. Hele öyküleri tam yayımlanmamıştır ve gene de genelleme yapılıp yargıya varılmaktadır. Mektuplarında neler yok ki. İşte, ileride **Esendal**'ı inceleyeceklere, onu Türk okuruna tanıtacaklara belgeleri vermek istedim. Oğulları sayın **Suat Esendal, Dr. Ahmet Esendal,** kızı **Emine Sarıdal** büyük yardımlarda bulundular. Böylece, şu anda iki romanı ile dokuz öykü kitabı yayımlandı. İki öykü kitabı ile **Miras** adlı romanı ve mektupları sırada bekliyor. Sırada, yazıları ile **İstanbul-Kabil** yolculuğunun notları da var.

-Ayaşlı ve Kiracıları, Ev Ona Yakıştı... Esendal'ın yazınımızda köşetaşı niteliğinde yapıtları. Yapıtlarıyla kişiliği bütünleşen çok az yazarımız olmasına karşın, Esendal'ın son otuz beş yılını özetler misiniz?

-Bir çok öyküsünün ne zaman yazıldığı, yazıldıktan sonra gözden geçirilip geçirilmediği belli değil. Yayımlananlar için elbette bu sözlerim geçerli olamaz. Bu yüzden son otuz beş yılını özetlemek mümkün değil. Gerçi, mektuplarını okuduktan sonra bunu yapmamağa olanak yok. Ama, bunu, herkeş kendisi yapsın mektupları da yayımlanınca.

-Sanatçıların politik kimlikleri onların sanatında olumlu ya da olumsuz ne gibi etkileşimi doğurmuştur? Bu noktadan hareket ederek, Esendal'ın siyasal kimliğinin öykülerindeki yeri üzerine neler söylemek istersiniz?

-Esendal'ın siyasal kimliğinin öykülerindeki yeri pek fazla olmamıştır kanısındayım. O, siyasal kimliğini yazınsal kimliği ile karıştırmaktan da kaçınmıştır. Bu yüzden takma adlar kullanmıştır yapıtlarında. Ama, milletvekili ve CHP Genel Sekreteri iken karşılaştığı bazı durumları ve bu durumları yaratanları öyküleştirmiştir. "Sorumlu", "Karşılama Töreni" adlı öyküler hemen anımsadığım öyküleridir.

-Hakkında yazılan bir yazıda "Geçmiş Yıllar" adını taşıyan anılarının "ölümünden 30 yıl sonra" yayımlanmasını vasiyet ettiği belirtilmektedir. Bu anıların ayrıntılı olarak günyüzüne çıkıp çıkmadığı konusunda neler söylersiniz?

-"Geçmiş Yıllar" adı verilen anılarının varlığını kanıtlayabilmek ve bunları da yayımlayabilmek için epeyce çalıştım. Ama, yukarıda adlarını andığım çocukları ve iki yıl önce ölen rahmetli eşleri Ayşe Faide Hanım bu anıların ellerinde olmadığını belirttiler. Yaptıkları araştırmalarda da bilen birine rastlanamamış. **Kabil**'den yazdığı mektuplarda, anılarını yazdığına değinmiş ve bazı sayfa sayısı bile vermiştir. Ama, **Kabil Büyükelçiliği** arşivinde de yapılan araştırmalarda anılara rastlanamamıştır. Bilen kişi varsa ve yerini söylerse büyük bir hizmet yapmış olur. Bu arada şunu belirtelim ki, **İstanbul-Kabil** gezisi notlarının bu anılarla karıştırılması da olağandır.

Son bir soru: Esendal'ın yaşadıkları öykülerine ne ölçüde yansımıştır? Sait Faik ve Ömer Seyfettin'deki güncellik, Esendal'da ne denli yer tutmuştur?

-Esendal'ın yaşadıklarının öykülerine ne ölçüde yansıdığını yukarıda belirtmeğe çalışmıştım. O, halkın içinde yaşamış, halkı kazanmak için onu sevmenin zorunlu olduğunu benimsemişti. Onun için de halkını, toplumu anlatmış; bunu da halkın diliyle yapmağa özen göstermiştir. Halkın içinden çıkan aydınların, halkını düşünenlerin onu kalkındıracağına inanmıştır. Bu yüzden, öykülerindeki kişilere sevecenlikle yaklaşmış, onlarla bir arada geçirdiği günleri, anları öyküleştirmiştir. **Sait Faik,** olaylara kendi odağından bakmıştır. Hemen her öyküsünde kendisini buluruz. **Ömer Seyfettin,** klasik öykü anlayışı içinde, biraz abartmalı bir anlatımla güncel vermiştir. Subay olarak yaşadığı çevrenin, mekânın izlerini buluruz onda. **Esendal**'da ise geniş bir toplumsal yaşam vardır ve bunu olduğu gibi, öykünün kurgusu içinde olduğu gibi anlatmıştır. Kendi aile yaşamından aldığı bazı konuları da başkalarının yaşamından alınmış gibi öyküleştirmiş ve bunu yaparken de çeşitli denemeler yapmıştır. Bütün öyküleri yayımlandığında bu görülecektir. Ayrıca **Miras** adlı romanı da kendi aile yaşamını irdeleyen bir roman olarak belirtilmelidir burada. **1925** yılında **Meslek gazetesi**'nde tefrika edilen metin elimizdedir. Ama, anlaşılıyor ki, bu romanı sonradan ele alıp işlemiştir. Ama, bu son metin kayıptır. Bu yüzden, nasıl bir yeni biçim verdiği, anlatımda ne gibi değişikler yaptığı, kurguyu değiştirip değiştirmediği bilinememektedir. Bu romanın teslim edildiği kişi bilinmekte ise de roman ortada yoktur. Ama, başka bazı öykülerin değişik metinleri elimizdedir.

Esendal'da, güncel olaylar, elbette toplumdaki olayları ve toplumu, halkı oluşturan kişileri öyküleştirdiği için genişçe yer tutar. Fakat bu olaylar, gazete haberleri gibi çıplak, dolaysız değildir. Öykünün kuralları içinde, ama yapmacıksız, yalın bir dille anlatmıştır bu güncel olayları. Kişilerin yaşantılarının çevresinde ve çerçevesinde güncelliği vermiştir.

Sayın **Suat Esendal**'ın notlarından ve sözlü olarak verdiği bilgilerden yola çıkarak yaşamı ve sanatı üzerinde çalışıyorum. Yaşamının doğru olarak ortaya konulması, yaşantısı ile öyküleri arasındaki bağlantıyı ortaya daha iyi çıkaracaktır, kanısındayım. Bugün, bazı eski gazete ve dergilerdeki öykülerinin tam olarak derlenip derlenemediği konusunda bile kuşkum var. Üstelik, **İzmir**'de yayımlanan **Sada-yı Hakk** gazetesinde tefrika edildiği söylenen ve yazılan **Melik Tavus** adlı romanının metnini bile bulabilmiş değiliz. Belki o romanda da güncel bazı konulara değinmiştir. Kimbilir?

KIYI dergisi, onu böylece anmış olmaktadır. Bir çok yazar ve dergi, kitaplarını bile anmamaktadır. Oysa, Türk öykücülüğünden sözedilirken onun adı hep anılmaktadır. Ansiklopedilerde bile kitaplarının adlarına yer verilmemektedir. Öyküleri derleyip toparladım ve kitaplar olarak yayıma hazırladım. Elbet bir gün, biri çıkar da kitapları ve sanatı üzerine bir yazı yayımlar.

-Ölümünün 35. yılında andığımız Esendal'ı yeniden yazınımıza kazandırdığınız için KIYI okurları adına size teşekkür ediyoruz. Söyleşimize katıldığınız için de ayrıca şükranlarımı sunarım.●

SEVDALAR BİRBİRİNE KARIŞTI

Aynı köyde doğup büyüyen
Oğlan ikizlerle kız ikizler
Selam verdiler birbirlerine
Mendil verdiler çiçek verdiler
Selamlar birbirine karıştı
Mendiller çiçekler birbirine

Âşık oldular birbirlerine
Kerem oldular Aslı oldular
Ateşler birbirine karıştı
Dumanlar küller birbirine
Nişanlandı güzel ikizler
Yüzükler birbirine karıştı
Eller parmaklar birbirine

Kerem ikizlerle Aslı ikizler
İkiz düğünle evlendiler
Çocuklar birbirine karıştı
Anneler babalar birbirine
Birbirine karıştı dedikodular
Kalkıp gurbete gittiler

Kara saçlarına ak düştü
Çizgi düştü gül yüzlerine
Birbirlerini görmediler
Düşler birbirine karıştı
Acılar özlemler birbirine
Ömür bitti gurbet bitmedi
Sılaya dönmediler

Ali Yüce

PARAMPARÇA

Acı yüklü yılları
nasıl içtik
bilemezsin
Karanlığa açılan
demir kapılardan
nasıl geçtik
bilemezsin
Karanlık
çığlık çığlıktı
Duvarlarda kuruyan kandı
Karşımızda kimdi gülen
Yerlerde paramparça
kimdi inleyen
bilemezsin
Umut gizemli bir kuştu
acıların koynunda
sabırla uçtu
Mutluluk
şimşek gibi bir andı
Yaşamın kollarında
büyüyordu yorgun bir istek
Yalnızca
ve yalnızca
hakkını istiyordu
susmayan büyük gerçek

Ahmet İNCE

Desen: Adil SALİH

GÜNLERCE TRABZON

kederli yemyeşil öpüşlerin yontulu ezgisi
mavimsi tutsaklığı çağrıştırır ezgisi

dalar hüzünler karmaşası uzunsokağa
küskün arasokaklardan
işlem görmüş tortulu odalardan
kadınsı caddelerden
aranış parklarından
gezginci kıyılarından
konuşkan berberlerden
sövgü deposu kulüplerden
tavla tıkırtılarıyla işleyen kahvehanelerden
isli matbaalardan
göçgün işevlerinden
aldırışsız kalabalıklardan
umutlar simgesi hastalardan
kaçkın simitçilerden
küçümen tapınaksı galerilerden
yarı bilge kitabevlerinden
ürpertisi serin müzelerden
kalır üstümüze sancılı kokusu
boş odalardan bir kanarya oyalanmışlığı sarkar
sonra kapanır meyhanelerden zaman
öğütümüne

acılarla silinir acılar
kalır içten dostluklar

kalır mutluluk gereksinmesi kadar
sevdalar üzre trabzon

M.Özer CİRAVOĞLU

KIRILAN KALEM SESİYLE

.....yürüdün
içindeki bütün yollar tükendi
kendini göremediğin bir ayna
dokun yaşadıklarına.

uçuruma doğru bir koşu
herşey dört adımla tanımlanır
kanatsız yaşamak
yedeğe alınan günleri taşırız
gizlimizde ve bir an
soluğumuz da yetmeyebilir
son öpüşmelere.

.....
keşke ışığı olsaydın yazı masamın
şimdi ellerimi ayaklarımı kuşattın
bedenim susmuş
konuşmam konuşmuyorum dilimde sözcükler
kırıldı
yanımda kimseler yok
düşündüklerimden başka.

kırılan kalem sesiyle
.....

Ali MUSTAFA

ŞİİR
ADI ÖLMÜŞE ÇIKAR
UNUTULMUŞ GİBİDİR.
NEDEN SONRA
BİLİNMEYEN BİR YERDE
VE ZAMANDA
KAPINIZ ÇALINIR,

GELMİŞTİR.

*

CEMRE
DAHA MARTIN İLK GÜNLERİ
ÇİÇEĞE DURMUŞ ERİK AĞACI
BENSE
AYLARDIR YAZAMADIM
TEK DİZE

BAHAR BENİ AFFEYLE !

*

BEN HALİMDEN

SEVMEKTEN BAŞKA
BİR ŞEY BİLMİYORUM GALİBA

MEMNUNUM AMA...

S. HİKMET KARAHASANOĞLU

UZAK SESİMLE

ağrıdıkça kirpiklerimde bu uykusuzluk
sığınıyorum yüreğime/belki ölürüm
içimde kırılmış kaya kokusu/kanayan su
unuturum nasıl öpülürdü taşralı kızlar
akasyalardan yağmur topladığımız sabahlar

dışarıda karlen eski şarkısı Doğu'nun
Yağıyor kuşların çocukların imgesini
düşlerin soluğuyla ısınıyor toprak damlar
dağlarken geceyi Yemen türküleri
lekeleniyor beyaz yüzü yoksulluğun

mektuplar yazıyorum unutarak konuşmayı
barut kokan göğsümden dağılıyor şiirler
kaçak tütünlerin hüznüne sığınıp
durmadan yağmura dönüyorum yüzümü
aklımda sönmeyen son deniz feneri

ağrıdıkça kirpiklerimde bu uykusuzluk
fısıldıyorum yüreğime/belki giderim
yaşamın tuvaline işlendikçe acılar
ellerimde sızlayan el izleriyle
koşarım tarihin içinden yine kentlere

İbrahim DİZMAN

Karikatür: Muammer KOTBAŞ

DERGİLER ARASINDA...

EYLÜL

Adını **4 Eylül Sivas Kongresi**'nden alan **EYLÜL** dergisi, ocak 1987'de edebiyat ve sanat dergileri arasında yerini aldı. Anadolu'da dergi çıkarmak sönmeyen bir tutku. Bu tutkuyu şimdilerde **Eylül, İmece, Kıyı...** gibi dergiler simgeliyor.

Anadolu'nun sanat yoğunluğu açısından önde gelen kentlerden biri olan **Sivas**'ta Nisan 1987'de (üçüncü yılına giren **İMECE**'den sonra) **EYLÜL** dergisinin Anadolu dergiciliğinin çilesine karşın yola çıkıp 6. sayısına ulaşması sevindirici.

Sivaslı sanatçıların daha önceleri **4 Eylül Ortak Kitap** ile oluşturmaya çalıştıkları ortam; bu çalışmaların aylık bir yayım organına dönüşmesine kaynaklık etmiş. **Eylül** dergisi, bu ortamın dergiye dönüşmesi olarak nitelenmiş 1. sayıda.

Bu düşünüşün bir göstergesi de ilk sayıda yer alan imzalar: **Abdullah Rıza Ergüven, Cahit Külebi, Vasko Popa, İlhan Karaman, Bertolt Brecht**'e değin Türk ve Dünya edebiyatından seçmeler taşıyor.

20-27 cm. boyutlarında çıkan ilk sayı temiz bir baskıyla, seçmeci bir görünümüyle göz dolduruyor. Genelde edebiyat ağırlıklı olma savıyla yola çıkan **Eylül**'ün ilk sayısında **Bülent Güldal, A.Hicri İzgören, Mustafa Özturanlı, Abdullah Akay, M.Ender Öndeş, Yılmaz Yeşildağ, Ali Mustafa, M.Mümtaz Tuzcu, Halim Yazıcı, İlhan Karaman, İlhan Büyükcebeci, Esma Bilikvar, Abdulkadir Paksoy, Nilgün Acar, Yunus Yıldırım** ve **Yılmaz Odabaşı**'nın şiirleri kendini okutuyor.

Eylül, ikinci sayısında Nazım ve geçtiğimiz aylarda ölen romancı öykücü Fahri Erdinç'i anarak toplumcu-gerçekçi tavrını sürdürüyor. Ocak 1987'de **Karşı-Edebiyat**'ın 7. sayısında başlattığı **"Şiirimizin Güncel Sorunları"** adlı soruşturma-tartışmaya Anadolu'nun Sıvas yakasından 2. sayısında başlattığı **"80 Sonrası Şiirimiz"** tartışmasıyla katılan **Eylül** durağan bir dergicilik anlayışından çok aktif bir dergi olacağını kanıtlıyor.

İkinci sayıda **Yılmaz Yeşildağ**'ın "Şiir Politikadan Soyutlanabilir Mi?" tartışmasıyla başlayan soruşturmaya, **Yılmaz Yeşildağ, Aydoğan Yavaşlı, İbrahim Oluklu, İlhan Karaman, Bülent Güldal, İbrahim Dizman** yanıt veriyorlar.

Öykücü **Takî Akkuş** ve şair **Yılmaz Yeşildağ**'ın özverili katkılarıyla yayım yaşamına başlayan **Eylül**'ün **3.** sayısı'nın ağırlığını 1984'de yitirdiğimiz **Hasan Hüseyin** oluşturuyor. **Asım Öztürk** "Hasan Hüseyinle Yaşanan Kısa Anılar"ında şaire saygısını sunarken **Öner Yağcı** "Şiir ve Hasan Hüseyin" değerlendirmesinde **Hasan Hüseyin**'in şiire bakışını sergiliyor. **"Hasan Hüseyin'e Adanmış Şiirler"** bölümünde, **Asım Öztürk, Yunus Yaşar, Nazım Mutlu, İlhan Karaman, Necdet Tezcan** ve **Can Ali** şiirleriyle Hasan Hüseyin'i ölümünün 3. yılında sözcüklerde yaşatıyorlar.

Eylül'ün "1980 sonrası Şiirimiz Soruşturması" **Öner Yağcının** yanıtlarıyla sürüyor. 3. sayıda şiire ağırlık verildiği görülüyor. **Abdullah Rıza Ergüven**'in **"Şiir Bir Eyitişim İzler"** Kazım Kumpasoğlu'nun **"Şiirin İzini Sürerken"**, Bülent Güldal'ın **"Şiir Gerillası"** adlı yazıları şiir tartışmalarına katılan ürünler.

Eylül 4. sayısında toplumcu dergilerin sorunlarına değinilerek çözümün tüm toplumcu dergilerin ilkeli dayanışmasında olduğunu belirtiyor. Dergilerin dağıtım vb. sorunları aşmaları için en kısa zamanda güçbirliğine gitmeleri öneriliyor.

5. sayıda **Kemal Bayrakçı, Özcan İlter, Kemal Gündüzalp, Nazım Mutlu, Nuran Şahin, Turgay Değirmenci, Tacim Çiçek** "1980 Sonrası Şiirimiz" soruşturmasını yanıtlıyorlar.

Tamer K.Bilgin daha önceleri **Günümüzde KİTAPLAR** dergisinde yazdığı **Cumhuriyet Dönemi Dergilerimiz** adlı incelemesini **Eylül**'e taşımış. 5. sayıda 1961 yılında çıkan **Kıyı** tanıtılıyor.

Eylül, aramızdan ayrılan sanatçıları anmayı 6. sayısında **A.Kadir**'in 2 şiirine yer vererek sürdürüyor.

M.Cevdet Karakurt ve **Kazım Kumpasoğlu** 5. sayıda biten **1980 sonrası şiirimiz** soruşturmasının genel değerlendirmesini yapıyorlar. 6. sayıda yeni bir soruşturma daha başlatılıyor: **Yurt Dışındaki Türk Edebiyatı.** İbrahim Eroğlu'nun düzenlediği soruşturmaya Almanya'da yaşayan **Fakir Baykurt** ve **Gürhan Uçkan** yanıt vermişler. **Sami N.Özerdim** gibi yılların sanat emekçisini de sayfalarında konuklayan **Eylül,** ilk altı sayısındaki yoğunluğuyla edebiyat dergileri arasında **Sivas**'tan tatlı esintiler taşıyan bir Anadolu dergisi **Eylül**'e KIYI adına hoşgeldin der, uzun bir yayın yaşamı dileriz ●

YENİ YAYINLAR...

UMUT ŞARKILARI

Ayhan Can, yurtdışında yaşayan bir şairimiz. Şiirle uzun yıllar iç içe olan Can'ın Türkiye'de olduğu yıllarda Yelken'de, Yansıma'da, Dost'ta nice güzel şiirlerini okumuştuk. Gül Devrimi 1970 TRT şiir yarışmasında ödül aldığı yapıtıydı. Sonradan kitaplaştırdığı bu çalışmasını, ikinci yapıtı, Umut Şarkıları izledi. Memleket Yayınlarında çıkan kitap, 80 sayfadan oluşuyor. Yıllardır kendine özgü bir biçemle yazılan şiirler yurdu için çarpan bir yüreğin, dünyanın dört bir yanına uzanan coşkusunu yansıtıyor.

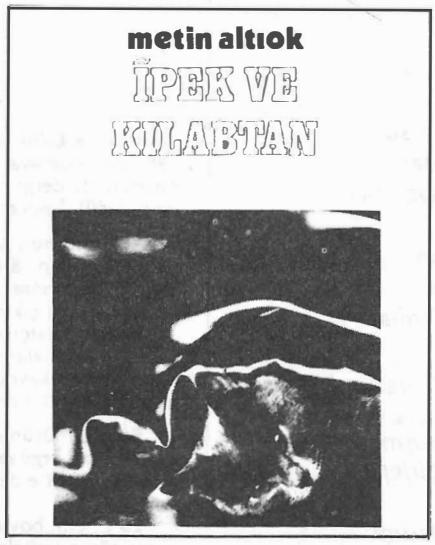

İPEK VE KILABTAN

Metin Altıok, bir has şair. Şiiri, sözü imbikten geçirerek yazıyor. Yaralı bir yürek, kırgın aşklar, umutsuzluklar, yaşanılan nice güzelliklerden sonra birden bire Doğu'nun uçsuz bucaksız bir yöresinden ışıklar içindeki Başkente yönelen bakışlar..İşte Metin Altıok. Sanki yaşadığı dünyadaki görevini bitirmiş, yolunu tamamlamış, görüşmesi gerekenlerle vedalaşmış bir uzun yol yolcusuyla başbaşayız. Altıok, çağdaş bir derviş gibi hayatın tüm acılarını omuzlamış, yürüyor. Kerem Yayınları Şiir Dizisinin 4. kitabı olan İpek ve Klaptan 61 sayfadan oluşuyor. Ve 61 sayfada sadece 6 uzun şiir var.

NAR DALINDA ÇATLAR

Kemal Bayram'ın değişik türlerde yazdığı nice kitabından biriyle baş başayız. özellikle Gezi Notlarıyla, Sabahattin Ali konusunda yaptığı araştırma ürünü "Sabahattin Ali Olayı" yapıtıyla yakından tanıdığımız Kemal Bayram, yeni yapıtı Nar Dalında Çatlar'da 47 şiirine yer veriyor. Kitabın önsözünü yazan Hüseyin Kılıç'ın dediği gibi O, "bozkırın verimsiz fakat dirençli ağaçlarına yapılmış soylu bir aşıdır" 96 sayfadan oluşan kitaba adını veren şiirden bir bölümü okuyalım: Yanarım, yanarsın, yanarız/rüzgar ile su/buğday ile toprak, izleri bizde kalan/yitik ışıklar oldular"

ARİF'İN KIZI

Veysel öngören uzun şiir sevdalısı bir şair. Bir sözün ardına takılıp giderken eksen olarak aldığı yöreler Güneydoğunun coğrafyasıdır. Şiir kadar şiirin problematiği üzerine uzun ve soluklu yazılarını okuduğumuz şair'in yeni kitabı, yayımlanmış beşinci kitabı oluyor. Çağlar ötesinden çıkıp gelen ve bin yıllık yükleriyle günümüzden ötelere ulaşan insanların yüzlerinde kamerayı dolaştıran bir sinemacı kimliğiyle karşımıza çıkıyor şair. Ağıtların, törelerin, acıların biçimlendirdiği insanlar onun şiirinde başköşededir. Arif'in Kızı 64 sayfalık tek bir şiir.

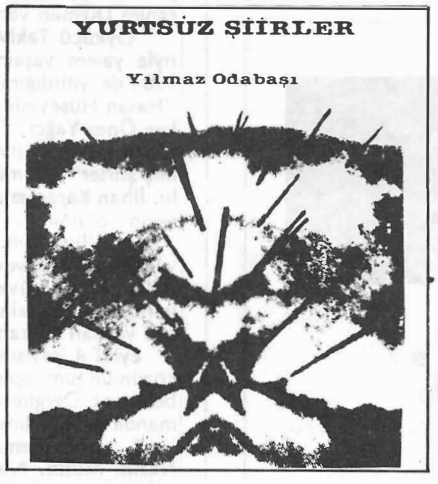

YURTSUZ ŞİİRLER

Son yıllarda pek çok yayımorganında şiirlerine rastladığımız şair Yılmaz Odabaşı ikinci şiir kitabıyla karşımızda: Yurtsuz Şiirler. 1985 yılında ilk kitabı Siste Kalabalıklar'ı yayımiayan şair, büyük ölçüde güncelin şiirini yazmaya özen gösteriyor.

Yaşanan her olayı, tenimizle soluduğumuz her görünümü şiirine malzeme yapmaya özen gösteriyor. Yurtsuz Şiirler "düşünce ile duygunun örtüştüğü ilginç dizelerle" yüklü bir yapıt. İz yayınlarının ürünü olan kitap, 64 sayfadan oluşuyor.

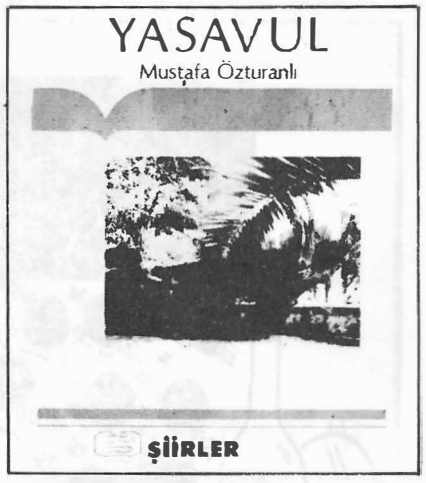

YASAVUL

İzmir'de Sanat-Koop Yayınlarında çıkan yeni bir yapıt Yasavul. Şair Mustafa Özturanlı, 1964 doğumlu. İlk kitap olmanın olumlu-olumsuz gelgiti yaşanıyor dizelerde. Biçimsel denemeler içinde şiirin ana malzemesinin uzağına düşen şairin dizeleri kendiliğinden bir akış içinde yayılıyor. Oysa şairin görevi bir yerde neyi nasıl söyleyeceğini belli bir disiplin içinde sunmak değil midir? Özturanlı'nın yapması gereken şiirinde taşıdığı görünümü, estetik bir düzlemde duyguyu düşünceyle yoğurması, duyarlığı elden kaçırmaması. 46 şiirin yer aldığı yapıt 112 sayfadan oluşuyor.

AĞUSTOS ÖLÜMLERİ

Derleyen: Arslan Pulathaneli

K. Zeki Gençosman	1914-1 Ağustos 1982
Selim Ragıp Emeç	1899-2 Ağustos 1970
Muhtar F.Enata	1913-3 Ağustos 1966
Tanburi Cemil Bey	1871-4 Ağustos 1916
Sadun Galip Savcı	1899-5 Ağustos 1967
Sermet Çağan	1929-5 Ağustos 1970
Mustafa İnan	1911-5 Ağustos 1967
Nabizade Nazım	1862-6 Ağustos 1893
Samet Ağaoğlu	1906-6 Ağustos 1982
Faruk Gürtunca	1904-6 Ağustos 1982
Feridun F.Tülbentçi	1912-6 Ağustos 1982
Veysel Arseven	1919-7 Ağustos 1977
Halil Kocagöz	1930-7 Ağustos 1984
İ.Galip Arcan	1893-8 Ağustos 1974
Abdulkadir Bulut	1943-8 Ağustos 1985
Ekrem Şerif Egeli	1901-9 Ağustos 1980
İ.Hilmi Soykurt	1906-9 Ağustos 1974
Sıddık Saml Onar	1897-9 Ağustos 1974
Aliye Berger	1904-9 Ağustos 1974
Reşat Fuat Baraner	?-12 Ağustos 1968
Kerîm Sadi (A.Cerrahoğlu)	1900-12 Ağustos 1977
Avni İnsel	1915-13 Ağustos 1969
Nihat Sami Banarlı	1907-14 Ağustos 1974
Nazlı Ecevit	1900-14 Ağustos 1985
Ali Ulvi Elöve	1881-15 Ağustos 1975
İbrahim Kutluk	1917-15 Ağustos 1976
Şükrü Tunar	1907-15 Ağustos 1962
Mahmut Yesari	1895-16 Ağustos 1945
Remzi Bengi	1907-16 Ağustos 1978
Necmettin H.Onan	1902-17 Ağustos 1968
Mehmet Atay	1912-18 Ağustos 1981
Tacizade Cafer Çelebi	?-18 Ağustos 1515
Reşat Feyzi Yüzüncü	1912-18 Ağustos 1956
İbrahim Kafesoğlu	1914-18 Ağustos 1984
Tevfik Fikret	1867-19 Ağustos 1915
Suat Güngör	1940-19 Ağustos 1976
Fuat Baymur	1901-20 Ağustos 1974
Mustafa Baydar	1920-20 Ağustos 1976
Ömer Faruk Toprak	1920-20 Ağustos 1979
Orhan Seyfi Orhon	1890-22 Ağustos 1972
Cemil Miroğlu	?-22 Ağustos 1971
Turgut Uyar	1927-22 Ağustos 1985
Avni Aker (Miganof)	1889-24 Ağustos 1944
Rıfat Necdet Evrimer	1893-24 Ağustos 1971
Abdülbaki Gölpınarlı	1900-25 Ağustos 1982
Ziya İlhan Zaimoğlu	1912-25 Ağustos 1965
Süleyman Şevket Tanlı	1888-25 Ağustos 1972
Udi Hrant	1901-25 Ağustos 1978
Ömer Akbulut	1903-25 Ağustos 1981
Namdar Rahmi Karatay	1891-26 Ağustos 1953
Bimen Şen	1872-26 Ağustos 1943
Adanalı Ziya	1859-26 Ağustos 1932
Cemal Tollu	1899-26 Ağustos 1968
Ali Ekrem Bolayır	1867-27 Ağustos 1937
Naci Sadullah	1910-27 Ağustos 1975
İsmail Hakki Talas	1909-27 Ağustos 1978
Mecdut Mansuroğlu	1910-27 Ağustos 1960
Şükrü Gümüş	1948-28 Ağustos 1984
Halit Benli	1895-30 Ağustos 1972
Tevfik Erol	1919-30 Ağustos 1973
Namık İsmail	1890-30 Ağustos 1935
Resmi Ahmet Efendi Mazhar	1700-31 Ağustos 1783
Osman Usman	1884-31 Ağustos 1951
Can Akengin	1892-31 Ağustos 1942

KIYI'YA

1- İSTANBUL BULUTU, Necdet Evliyagil, şiirler, Ajans Türk Yay. 132 sayfa 1000 TL. Ankara

2- ARİF'İN KIZI, Veysel Öngören, şiir. Memleket Yayınları, 84 sayfa, 400 TL. Ankara, 1987

3- GECENİN KANAYAN YERİNDEN, Ahmet Özer, Şiirler. Kerem Yayınları, 72 sayfa, 830 TL. Ankara 1987.

4- MASAL, Nurer Uğurlu, şiirler, Yeditepe Yayınları, 48 sayfa, 80 TL. İstanbul, 1984.

5- ÖĞRETMENİN YERİ VE ÖZGÜRLÜĞÜ Rıza Can, Kendi Yayını, 58 sayfa, 500 TL. Ankara, 1987.

6- SEVGİ GÖNDERİN UZAKLARDAN İhsan Bektaş, Şiirler, Uğraş Yayınları, 96 sayfa, 800 TL. Trabzon, 1987.

7- NAR DALINDA ÇATLAR, Kemal Bayram, Şiirler Yenigün Yayınları, 98 sayfa, 500 TL. Ankara, 1987.

8- DAYLER DAYLER, Hasan Mercan, Şiirler, Yalçın Yayınları, 48 Sayfa, İstanbul, 1987.

9- KÜLLÜK ANILARI, Nevzad Sudi, Anılar. Kerem Yayınları 132 Sayfa, 1000 TL. Ankara, 1987.

10- KARDELEN, Öner Yağcı, Roman, Cem Yayınları, 120 sayfa, İstanbul 1987.

11- YOL BİTMEDEN, Sıtkı Salih Gör, öyküler. Dayanışma Yayınları, 72 sayfa, 250 TL. Ankara, 1985

12- TÜRKÇEMLE TÜRKÜLER, Haydar Eroğlu, Şiirler, Kerem Yayınları, 72 sayfa, Ankara 1988

13- GÜMÜŞHANELİ OZANLAR, Sabahattin Kömürcüoğlu, antoloji, 168 sayfa, İstanbul 1987.

14- PARANTEZ, Yazın ve Sanat Dergisi, Mart 1987 Sayı:12 Yazışma: Adalbertstr. 23/a, 1000 Berlin 36

15- '86 BARIŞ ve SAĞLIK, Ankara Diş Hekimleri, Eczacı ve Tabip Odaları Fotoğraf, Karikatür, Şiir Yarışması sonuçları ölbümü

16- TEMMUZ, İki Aylık düşün, sanat dergisi, Sayı:8 500 TL. Mart/Nisan 1987- P.K.13 Konak/İZMİR

17- İKİNCİ VATAN, Necdet Gül, Roman, kendi yayını, 184 sayfa, İstanbul 1988

18- ÖNCE ELLERİM UYANIR, M.Mahzun Doğan, Şiirler Nitelik yayınları, Ankara 1984, 48 sayfa

19- SAFRANBOLU, Hulûsi Yazıcıoğlu-Mustafa Al İnceleme, 132 sayfa 300 TL. Karabük, 1982

20- EBRU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Uğur Göktaş, Anadolu Sanat Yayınları, 32-10 sayfa, İstanbul 1987

21- ALMANLAR BİZİ SEVMEDİ, Feth Savaşçı, Roman, Kerem Yayınları, 138 sayfa, Ankara, 1986.

22- ÇEVRENİN RENGİNİ ALIR AHTAPOT, İzmir Kültür ve Sanat Derneği 1986 Benazus öykü ödülleri, 120 sayfa, İzmir, 1986

23- TÜRKİYE'NİN MAVİSİ, Nurer Uğurlu, şiirler, Ok Yayınları, 48 sayfa, 100 TL, İstanbul, 1981

24- ANADOLU'NUN TÜRKÜSÜ, Nurer Uğurlu, Şiirler Ok Yayınları 44 sayfa, İstanbul, 1984

★ ★ ★

25- GECENİN NERESİNDESİN, Ahmet Günbaş, Şiirler, Dönemeç Yayınları, 96 sayfa, 525 TL. İzmir, 1988

26- HANGİ LEYLASIN SEN, Hidayet Karakuş, şiirler, 112 sayfa, Dönemeç Yayınları, İzmir, 1986

27- DORUKTA RÜZGAR VAR, Coşkun Ertepınar, şiirler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 128 sayfa, 400 TL, Ankara, 1986

28- BERFİN, Tecelli Sırma, Öyküler, İz Yayınları, 84 Sayfa, 525 TL. Ankara, 1987

29- ÇOCUKLAR VE PAPATYALAR, Coşkun Ertepınar, Şiirler, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları,

30- SEVDA ÇIĞLIKLARI, Ahmet Otman, şiirler, kendi yayını 72 sayfa, 350 TL

31- SEVGİ ve HÜZÜN, Ahmet Otman, Şiirler, kendi yayını 80 sayfa, 350 TL.

32- YOKLAR SAHİBİ, Duran Aydın, şiirler, Akdeniz Yayınları, 84 sayfa,500 Tl

33- DAĞLARA SIĞINAN MARTILAR, Nahit Övünç, şiirler, 48 sayfa, Ankara 1987

34- BİR TÜNEL SONRASI, Kemal Petriçli, şiirler, 48 sayfa, Ankara,1987

GELENLER

SANAT OLAYLARI/HABERLER

SERGİ ● Adil Salih'in "Adsız gün" adlı 5. kişisel resim sergisi 4 Temmuz 1987'den başlayarak Serander Sanatevi'nde izleniyor.

ANMA ● Mimarlar Odası Trabzon Şubesi, KTÜ Mimarlık Bölümünde uzun yıllar ders vermiş Trabzon doğumlu İTÜ Profesörlerinden Mesut Evren'i ölümünün 2. yılında baba evi olan, Ortahisar Zağnos Cad. No:15'de 18 Temmuz 1987 günü söyleşili bir toplantı düzenleyerek andı.

(Dampfnudeln) buğ[illegible]amur köftesi

M[illegible]alı [illegible]mur i[illegible]:
[illegible]00 gr. [illegible]n
[illegible] gr. m[illegible]ya
[illegible] litre [illegible]üt
[illegible] gr. [illegible]ker
[illegible]
[illegible]
[illegible]ğula[illegible]
[illegible]
50 g[illegible]
[illegible] yemek k[illegible]

Mayalı hamurun [illegible]azırlanı[illegible]n, [illegible] bir Combischüssel (kâseye) elekten geçirilmek suretiyl[illegible]nır v[illegible]da bir çukur açarak maya karıştı[illegible] kabarm[illegible]ak[illegible]da içine bir miktar şeker ve un[illegible]eker, margar[illegible]tanın tamamı sıcak sütle [illegible]ya kabardıktan sonra [illegible]ğ [illegible]ker ve yumurta ka[illegible] [illegible]k süt, kâsedeki mayal[illegible] ka[illegible]tırılır. M[illegible]murun ya[illegible]kan[illegible] gidermek için[illegible] üzeri[illegible]iktan [illegible]erpilerek kâse uyg[illegible] kapatılmak suretiyl[illegible] bırakı[illegible]murdan 8 [illegible] kabarm[illegible] [illegible] 24 c[illegible] [illegible] derin [illegible] tencereye [illegible] yemek [illegible]ğı ş[illegible]tılır ve iyic[illegible] k[illegible]teler te[illegible]atılarak [illegible] muddetle kızdı[illegible]ır. Bila[illegible] [illegible]z ha[illegible] ge[illegible]k (Dampfnudeln) may[illegible] k[illegible]sinin [illegible]ğul[illegible]ası [illegible] Asil çelek tencer[illegible] [illegible]le [illegible]

M[illegible]lı ham[illegible] kö[illegible]te

375 gr. un
[illegible] maya
⅛ litre süt
40 gr. ya[illegible]
40 gr. şe[illegible]
1 yumu[illegible]
şe[illegible]r
tarçın (serpilmek üzere)
[illegible] biraz erimiş tereyağı
[illegible]kmek üzere)

[illegible]zemelerden yap[illegible]n mayalı hamur 266. ncü sahifede tarif edilen «Dampfnudeln[illegible]azırlanacaktı[illegible] Ha[illegible]urdan yapılan 4–6 adet yuvarlak köfteler, ka[illegible] kapta biraz daha ka[illegible]rmak üzere birak[illegible] Diğer taraftan [illegible]n. [illegible]k derin bir tencereye [illegible] su konarak orta[illegible]ette [illegible]nak üzere kaynatı[illegible]ktan sonra, [illegible] delikli kap [illegible]rak iyice kabarmış ola[illegible] mayalı [illegible] adıgeçen de[illegible] doldurulup uygun bir [illegible]mb[illegible]ssel (kâse) kapakla kapatılm[illegible] an az hararet ve[illegible] ocak ayarında 15 dakika müd[illegible]r. Pişmiş hamur köft[illegible]ri, daha önced[illegible]lmış [illegible] çelik [illegible]nıp iki çatalla ya[illegible]ktan son[illegible] edilip üzeri[illegible]ereyağı dökül[illegible]r.
Bu köfteler[illegible]ap köpüğü [illegible] iyi gider.

ADİL SALİH
(Kolaj + Suluboya, 19x19 cm)